

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

ORVOSI TANÁCSADÓ

VÁROSON ÉS FALUN.

SZERKESZTI

Dr. LENGYEL DÁNIEL

Második javítva és bővített átdolgozott kiadás.

Ára kötve 1 frt 50 kr.

TARTALOM: Előszó. — I. Életrendi szabályok az élet és egészség fenntartására. — Az élet egyes korait illető életrendi szabályok. — Egészséges származás. — A gyermekor testi és szellemi ápolása. — Munkás fiatalok. — A férfior teendői. — Az öregkor s annak grámolítása. — Az élet minden korára tartozó életrendi szabályok. — Alvás. — Tiszta levegő élvezése. — Mozgás. — A bór ápolása. — Helyes és mértékletes táplálkozás. — Hűs-féle éledelek. — Melegvéri állatok húsa. — Az állatorvosi és mélytermékek. — Hűdévéri állatok húsa. — Növényi éledelek. — Lásztos növények. — Nedvdús növények. — Fűszerek és csipős növények. — A tápszereknek élelmezhetőségük való elkészítése módjáról. — Itások. — Betegségek s véletlen balesetek kiküszöbölése. — Lelki s testi mivelődés. — II. Betegségek s azokban való eljárás. — Betegségekben való általános eljárás. — Egyes betegségek ismertetése. — Belső betegségek. — Lázak. — Belső lázak. — Egyszerű láz. — Loholáz. — Idegláz. — Rothasztó láz. — Gyomorláz. — Hurrilláz. — Ostályláz. — Ragályos lázak. — Váltóláz. — Idült lázak. — Gynadokok. — Vértululás. — Agylob. — Gerincszalag. — Szemlob. — Füllob. — Légszob. — Kiselekt torokgyógyászat. — Mellhártyalob. — Tüdőlob. — Nyálmiryglob. — Toroklob. — Gyomorlob. — Belsőlob. — Májlob. — Léplob. — Veselob. — Húgyhólyaglob. — Méhlob. — Hasbirtalob. — Gyermekgyógyászat. — Kötőgöcs. — Orvószerek. — Ujszülöttek orvószere. — Vörheny. — Kanyaró. — Csulánkötő. — Bárszanykötő. — Szeplő. — Májfertő. — Himlő. — Alhimlő. — Védhimlő. — Bűh. — Orvar. — Szivacs. — Köleskötő. — Sömör. — Kelés. — Pokolvar. — Beteges

Csúsz, köszvény, tagszagatás, fejfájás, csipőfájdalom, hátfájdalom stb. ellen legjobb bedörzsölés a Richter-féle

Horgony-Pain-Expeller.

Több mint 20 év óta a legtöbb családban ismeretes mint fájdalom-enyhítő szer és majdnem minden gyógyszerárban kapható 40 kr. és 70 kr.-ért. Minthogy utánzások léteznek, ennél fogva mindig határozottan „Horgony-Pain-Expeller“ kérendő.

KWIZDA FER. JÁNOS.
oszt. csász. és kir. és román kir. udv. szállító kerületi gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

Evek hosszú során át jónak bizonyult, fájdalom csillapító házi szer, a **köszvény-, csusz- és idegbajoknál**

Kérlek a védjegyre ügyelni s határozottan **KWIZDA-féle köszvény-folyadékot kérnél.** — Kapható valamennyi gyógyszerárban. — Főraktárhelyiség Magyarország részére: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész-nál Budapestben, király-utca 12. sz.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hőgyppor

La VELOUTINE

Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGETIVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Nincs többé fejfájás!

D. GÖTZ MIGRAINE-PORA

huszonöt év óta egyedül, ideges, rheumászerű, sőt gyomorból származó fejfájás ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több szerre menő köszönetnyilvánítás bizonyít. Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

feltűnő eredményekkel használta. 1 doboz ára haszn. utasítás. 2 frt. 1 kis próbadozár 1 frt. Eredetiben kapható **Faykiss József** nagy **Kristófhoz** az. gyógyszerárban Budapestben, továbbá **Török Józsefnél**, király-utca Postai megrendelések azonnal eszközölhetnek.

Óvás! Tisztán tojás sárgájából készített **Óvás!**

SZAPPAN
kapható kizárólagosan csak

LATZKOVITS A.
férfi-divatüzletében

Budapest, IV., váczi-utca 22. szám.
(Nemzeti szálloda épület.)

Ezen általam 15 évvel ezelőtt feltalált «tisztán tojás sárgájából készült szappan» használata azon különös előnnyel jár, hogy az arezbort felhívítja, s azt természetes ídeségében megtartja. Minden más — hasonló elnevezés alatt forgalomban levő gyártmány — szappantálmányomnak gyöngye utánzata, melynek sárga színe festék által — mesterséges uton lesz előállítva. Gyártmányom minden egyes darabja czégemet és aláírást viseli. 4675

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

SZEDER-INDÁK

ELBESZÉLÉSEK.

Irta
BAKSAY SÁNDOR.

Ára füzve 2 frt. — Diszkötésben 2 frt 50 kr.

Tartalom:
Jábel. — Babett. — Három kereszt. I. A fehér kereszt. II. A fekete kereszt. III. Házaló kereszt. — Recipe.

Egyévi önkéntes-jelöltek

siessenek folyamodványukat február hó végéig illetékes hádkiegészítő-parancsnokúknál benyújtani, mert különben nehezebben érvényesíthetik a kedvezményre való jogukat. **Bővebb utasítás erre és az egész önkéntesi szolgálatra a «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent könyv ad:**

Az egyévi önkéntes
a közös hadseregben és a magyar kir. honvédségben

Irta
Kacziány Géza.

Első füzet ára 80 krajczár.

A folyamodványok felszerelése és benyújtása e füzet 98. és köv. lapjain olvasható. A könyv minden hazai könyvkereskedőnél kapható.

VERNE GYULA ÉRDEKES MUNKÁINAK

egyedül jogosított és gazdagon illusztrált magyar kiadása.

- Cascabel Caesar.** Regény. Francziából ford. **Huszár Imre.** 84 képpel. Ára füzve 2 frt 50 kr. Vásonba kötve 3 frt.
- Névtelen család.** Fordította **Huszár Imre.** 80 képpel. Füzve 2 frt 50 kr. Vásonkötésben 3 frt.
- Világfelfordulás.** Regény. Fordította **Huszár Imre.** 34 képpel. Füzve 1 frt. Vásonkötésben 1 frt 40 kr.
- Két évi vakáció.** Regény. Fordította **Huszár Imre.** 90 képpel. Füzve 3 frt. Vásonkötésben 3 frt 50 kr.
- Haza, Franciaországba! Gil Braltar.** Fordította **Huszár Imre.** 38 képpel. Füzve 1 frt 60 kr. Vásonkötésben 2 frt.
- Egy sorsjegy 9672-dik szám.** Fordította **Huszár Imre.** 38 képpel. Füzve 1 frt. 30 kr. Vásonkötésben 1 frt 60 kr.
- Éjszak a dél ellen.** Fordította **Huszár Imre.** 85 képpel. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- A hódító Robur.** Regény. Fordította **Huszár Imre.** 44 képpel. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Sándor Mátyás.** Regény. Fordította **Huszár Imre.** Benett L. 112 eredeti rajzával. Két kötet. Füzve 4 frt. Vásonkötésben 4 frt 50 kr.
- A lángban álló szigetenger.** Francziából fordította **Huszár Imre.** 47 képpel. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Dél csillaga.** A gyémántok hazája. Francziából fordította **György Aladár.** 50 képpel. Füzve 1 frt 60 kr. Vásonkötésben 2 frt.
- Kéranban a vasfejű.** Regény. Fordították **György Aladár** és **Illésy Piroksa.** 40 képpel. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- A Robinsonok iskolája.** Fordította **Vial Imre.** 46 képpel. Füzve 1 frt 60 kr. Vásonkötésben 2 frt.
- A Jangada.** Nyolcszáz mértföld az Amazonon. Regény. 51 képpel. Francziából fordította **Vial Imre.** Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- A föld felfedezése.** Fordította **Broszik Károly.** I. kötet: A híresebb utazók története a legrégibb időkől a XVIII. századig. Füzve 2 frt. II. kötet: A XVIII. század híres hajósai. Füzve 2 frt. Ára a két kötetnek vásonkötésben 4 frt 80 kr.
- Utazás a holdba és a hold körül.** Másod. kiadás. 13 képpel. Füzve 1 frt 20 kr. Vásonkötésben 1 frt 60 kr.
- Öt hét léghajón. Utazás Afrikában.** 18 képpel. II. kiadás. Füzve 1 frt 20 kr. Vásonkötésben 1 frt 60 kr.
- Három orosz és három angol kalandjai.** 8 képpel. II. kiad. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt.** 8 képpel. II. kiadás. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Utazás a tenger alatt.** 127 képpel. Második kiadás. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Grant kapitány gyermekei.** Fordította **Vértesi Arnold.** Két kötet. 22 képpel. Füzve 4 frt. Vásonkötésben 4 frt 50 kr.
- Strogoff Mihály utazása** Moszkvától Irkutskig. Ford. **Szász Károly.** 54 képpel. II. kiadás. Füzve 1 frt 60 kr. Vásonkötésben 2 frt.
- A rejtelmes sziget.** Három részben. Átdolgozta **Szász Károly.** 58 képpel. Második kiadás. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- Servadac Hector kalandos utazása a naprendszeren át.** Átdolgozta **Szász Károly.** 50 képpel. Füzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 40 kr.
- A Bégum ötszáz milliója. A „Bounty“ lázadó.** Francziából átdolgozta **Szász Károly.** 31 képpel. Második kiadás. Füzve 1 frt 20 kr. Vásonkötésben 1 frt 60 kr.
- A tizenöt éves kapitány.** Regény. Francziából **Szász Károly.** 59 képpel. Füzve 1 frt 80 kr. Vásonkötésben 2 frt 20 kr.

10. SZÁM. BUDAPEST, MÁRCZIUS 6. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre — 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
teljére — 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.—
teljére — 2.50
KIRÁLYI előfizetéseknél a postai
meghatározott vitellől is csatlakozó

FIUME ÚJ KORMÁNYZÓJA.

A Z A KIEGYEZÉS, mely Magyar- és Horvátország között 1868-ban létrejött, nem tartalmazott állandó és végleges intézkedéseket Fiume közjogi helyzetéről. Bajos is lett volna akkor úgy oldani meg a kérdést, hogy minden irányban megegyezést szüljön s a véglegesség legelőtérítse magára. A magyar közjogi felfogás álláspontja Fiume tekintetében tiszta és világos s teljesen egyező a törvénnyel, a mely Fiumét a magyar szent korona független és külön tartozékának, — «corpus separatum et independens sacrae coronae Hungariae,» — mondja ki, s mely szerint vannak Fiumének a közönséges mértékű meghaladó s külön állását és függetlenségét biztosító önkormányzati jogai, hanem azért kétségen kívül és pedig közvetlenül, — nem pedig csak közvetve Horvátország jogán, — a magyar szent koronához tartozik.

A magyar közjog tehát nem ismeri el Fiumét vitatható birtoklási tárgynak s szentesített régi törvény alapján véglegesen eldöntöttnek tekinti közjogi helyzetét, melyre nézve alkudozásnak helye nincs. De a tengerparti kikötő város földrajzi helyzete, melynél fogva Magyarországgal csak horvát területen keresztül érintkezhetik, s az idők folyamán annyi tényleges változásnak alávetett politikai alakulások mégis oly állapotot hoztak létre, melynek alapján Horvátország szintén kizárólagos jogot vélt formálhatni Fiuméhez.

E homlokegyenest ellenkező két álláspont által teremtett helyzetet még inkább bonyolította az, hogy a «sine me de me», — rólam nélkülem, — jogi elvnel fogva Fiume meghallgatása és akarata nélkül ezt a kérdést a két ország nem oldhatta meg csak úgy egymás között, hanem szükség volt a városnak, mint a voltaképen érdekelt félnek beleszólására is.

Sokáig tartottak a tanácskozások egy elfogadható modus vivendi

iránt, — s ez idő alatt Fiume az anya- és a társország közötti valóságos Erisz almája volt, — míg végre egy 1870 július 28-dikán kelt királyi leirat közvetítő utat talált, mely ideiglenesen bár, de mind a három fél megegyezésére s így előreláthatólag hosszú időre rendezte a kényes ügyet. Ez elhatározás, teljesen alkotmányos uton, megelőzte az irányt, melynek elfogadása mellett kölcsönös engedékenységkel a kérdés tisztázható s így jött létre az a «provizorium»-nak nevezett állapot, mely

szertint Fiume városa tartozék a közös ügyekben közvetlenül Magyarországhoz s így legyen képviselve a magyar országgyűlésen, mint bármely szorosabb értelemben vett magyar választókerület, a nem közös ügyekben pedig legyen autonóm, mint Horvátország; Fiume megye pedig kebeleztessék be Horvátországba s csak ennek kapcsán tartozék az anyaországhoz.

Ezt a megoldást úgy Magyar-, mint Horvátország törvényhozása, nem különben Fiume törvényhatósága is elfogadta, mindenik fenntartva jogát a végleges rendezésre.

S ezzel Fiuméra egy oly korszak derült föl, a minőt alig remélhetett, s mely alatt a fejlődésnek és előhaladásnak bámulatos eredményeihez jutott. Az anyaországhoz való közvetlen és szoros kapcsolattalása után, midőn a magyar kormány kiváló gondoskodásának tárgya lön, az egykori névtelen, csendes tengerparti városkából első rangú kikötővé s oly kereskedelmi gócponttá emelkedett, mely, háta mögött a magyar korona területével, ennek ősszes tengeri kereskedését közvetíti.

A nagy raktárak és árúlerakó helyek, a kikötőbéli óriás építkezések, mólók, gyárak, csarnokok, árútelepek, táplálva a vasút és a csodaszertűen megnövekedett tengeri hajózási forgalmától, ma már kereskedelmi tekintetben oly színvonalra emelték Fiumét, hogy Trieszt, a hatalmas osztrák kikötőváros, már-már irigykedve tekint reá, mint felelmesse lehető vetélytársára.

És ez mind annak a 20—22 évnél az eredménye, mely az érintett provizorium elfogadásától letelt, s érdeme az anyaország páratlan áldozatkészségének, mely ez egyetlen tengeri kikötőt így fölvirágoztatta, érdeme a magyarállamférfiaknak, kik a Fiume boldogulásához fűződő országos nagy érdekeket fölismerték s irányadóknak elfogadák, de érdeme kétségkívül azoknak is, kik ez idő óta, mint kormányzók, a Fiumével kö-

Gróf Bathányi Lajos, Fiume új kormányzója.

zós országos ügyek eleven állva, közte és az anyaország között az eleven kapcsolatot képezték.

Az említett megoldás idején, mely a midőn Magyar- és Horvátország között a feszültség okát megszüntetve, egyúttal Fiume fölvi-rágzásának alapját veté meg, a város addigi kormányzója, Cseh Ede, ki ellen magának Fiumének volt a legtöbb panasza, hivatalától fölmentetett s helyére ifjabb Zichy József gróf személyében egy még fiatal, de tehetségeit már akkor is bizonyított férfiú állítottatott, ki fölfogva hivatását, teljes odaadással és buzgalommal szentelte magát a magyar államérdek által Fiuméra nézve megállapított politika szolgálatának.

Vásonkeői ifjabb gróf Zichy József, Ferencznek, a volt konstantinápolyi nagykövetségnek idősb fia, csak harmincz éves volt, mikor fontos állásait elfoglalta; de alapos jog- és államtudományi tanulmányai, nagy világtudásának gyűjtött tapasztalatai, a magyar királyi kuriánál, majd a képviselőházban s ennek különböző bizottságaiban, nemkülönben a földművelési, ipar- és kereskedelmi miniszteriumban, osztálytanácsosi minőségben szerzett gyakorlata és kiszélesedett látóköre egészen jogosulttá tették a várakozást, melyet ismerői az ő működéséhez kötöttek, midőn ő felsége Fiume és a magyar-horvát tengerpart királyi kormányzójává nevezte ki. És ő teljesen igazolta a várakozást. Hivatalkodása rövid ideje alatt, — 1873 tavaszán ugyanis magyar földművelési, ipar- és kereskedelmi miniszterre nevezetett ki, — megvetni segített Fiume mai virágzásának alapjait, s tapintatosságával és egysége szeretetreméltóságával nagyban hozzájárult azon kapocs szorosabbra fűzéséhez, mely Fiume és az anyaország között kötöttet. A magyar kormányzatot Fiumében, mondhatni, ő tette népszerűvé.

Szapáry Géza gróf, a ki annak előtte mint ifju honvéd és emigráns, majd visszatérte után képviselő, aztán főispán, végül főrendiházi tag s az ország közmunkatánács alelnöke tette ismeretessé nevét és képességeit, tíz évig volt Zichy József után Fiume kormányzója s ő alatta történtek főképen amaz építkezések, melyek Fiumét az elsőrendű kikötővárosok és kereskedelmi emporiumok sorába emelték. Ő is, mint elődje, sokat tett társadalmi téren is az összetartozandóság érzetnek szilárdítására, s ama meleg rokonszenv ébrentartására, melylyel Fiume hazafias lakossága az anyaországhoz viseltetik.

Szapáry Géza grófnak 1883-ban történt lemondása után újra egy Zichy lett Fiume kormányzója, József testvéröccse, Zichy Ágost gróf, a ki már jó hangzású neve révén is szívélyes fogadtatásra számíthatott fontos állomásán. De érdeme is volt ily fogadtatásra. Egyike a legképzettebb magyar magnásoknak, ki részben testvérbátyjával együtt bejárta, mondhatni az egész földtekét és pedig nem szórakozási, hanem komoly tanulmányi célzattal, s keresztültutazta többi közt Amerikát s Kelet-Ázsiát is, a szigeteket, Japánt és Khinát s onnan a Szibériával vetekedő mongol sivatagon, a gobii pusztán keresztül tért vissza hazájába, irodalmilag is számot tevő munkákban s a földrajzi társulat gyűlésein tartott fölolvasásaiban adva számot élményeiről és tapasztalatairól. Képviselőházunkban tagja volt a pénzügyi bizottságnak s éveken át előadója a közoktatási bizottságnak, míg a delegációkban mint a tengerészeti költségvetés előadója szerepelt. Fiume kormányzójává 1883-ban nevezetett ki s buzgalommal élt hivatásának, ápolva különösen a tengeri kereskedés érdekeit. Az ő kormányzósága idején érte el Fiume fejlődésének mai színvonalát, mely azonban itt meg nem áll, hanem gondos ápolás mellett még kétségtelenül emelkedni fog. Mert, bár fejlődése

nem is sejtett lendületet von, s bár sok az, a mi Fiume emelésére eddig történt, kétségtelen, hogy a fontos föladataknak még egész sora vár megoldásra.

E nagy érdekeknek tovább fejlesztése Zichy Ágost grófnak az imént történt lemondása által megüresedett fiúmei kormányzói széken, az újonnan kinevezett kormányzóra, *Baththyány Lajos* grófra száll.

Mint a főnebbiekől láthattuk, nem első eset, hogy Fiume kormányzásának fontos állása aránylag fiatal kezekre bízatik. *Németújvári Baththyány Lajos* gróf is fiatal ember még. 1860-ban július 24-én Egeden, Sopronmegyében született, mint szép tehetségű sarja annak a nagy multu családnak, melynek gyökerei visszanyúlunk a legregibb korba, s mely évszázadok alatt annyi jeles fiat adott a hazának, vitéz hadvezérekben, kitünő egyházférfiakban, ünnepektől szónokokban, nagy államférfiakban egyaránt. Fia Baththyány Géza grófnak és Baththyány Emma grófnőnek, Baththyány Lajos gróf, Magyarország első miniszterelnöke leányának; anyai ágon unokája tehát hazánk alkotmányos küzdelmei megdicsőült nagy vértanújának. Első gyermek-éveit Egeden, szülői gondviselése alatt töltötte, hol a leggyengédebb nevelésben részesülve, a lélekébredésnek már e zsenge korában is jelét adá nemes érzelmeinek.

Alig volt még hat éves, midőn 1866-ban a magyar sajtó, előre fölérezve az idők bekövetkezendő változását, melegen fölkarolta s a nemzet erkölcsi kötelességevé tette az 1848-49-iki honvédek segélyezését. Jókai is a «Hon» hasábjain gyűjtést rendezett számukra; az «Üstökös» 1867. évi karácsonyi számában pedig egy csonka honvédéről irt egy megragadó költeményt. A kis grófnak ezen az alakon úgy megesett a szíve, hogy mikor Jókai gyűjtési felhívását elolvasta, oda ment édes anyjához s megkérte, hadd küldessen kis pénztárából ő is egy aranyat azoknak a szegény honvédeknek. Édes anyja megcsókolta s azt mondá neki: «Jól van fiám, csak küldj nekik.» Az az arany következő kis levélke kíséretében lön elküldve: «Kedves Jókai bácsi! Kicsike pénztárámból itt küldök én is egy aranyat a szegény honvédek felsegélyezésére. Ha ismer ön olyan elhagyott honvédet, mint a milyent az Üstökösben lerajzolva láttam, adja neki, kérem. Tisztelem Önt. *Baththyány Lajos.*» Ezt a levelet Jókai egész terjedelmében közzétette a «Hon» élen. «Meg nem állhatjuk, — írta Jókai — hogy ezt a kis levélkét ne közöljük.» Azután megcsillagozta s csillag alatt e kis üzenetet küldte: «A küldöttaranyat átadtuk egy szegény, elhagyott honvédnek, a ki téli időben egy vékony nyári kabátban jött fel Budapestre, s azt üzeni a kis küldőnek, hogy Isten áldja meg s nevelje őt is egykor oly derék fiává a hazának, a minő nagyatyja volt»...

Egyeden tartózkodva, szellemi vezetését szülői Farkas Gyulára, jelenleg ismert nevű kolozsvári egyetemi tanárra bízták, ki az ifjú gróftól kitünő kiképzésben részesíté, úgy hogy a gimnáziumi osztály- és értségi vizsgálatokat a győri benedek iskolájában jeles sikerrel tette le. Ezután Budapestre ment, a jogi tanfolyamra, melyhez különös kedvet érzett s tanulmányai-ban oly szorgalmat tanusított, hogy a jog- és államtudományi vizsgálatokat is kitüntetéssel tette le. Ezután Berlimbe, majd Párisba ment, hol szintén az egyetemi előadásokat hallgatta. Hazatérve, 1881-ben Bécsbe a külügyminiszteriumba ment, hol egy évvel később a diplomáciai vizsgát is letette, s még azon évben attaché-vá nevezetett ki. Tényleges diplomáciai szolgálatba azonban nem lépett; a külügyminiszteriumtól megvált s birtokaira vonult és még ugyanezen évben eljegyezte s nőül vette gróf Andrássy Gyulának egyetlen s ünnepektől szegény leányát, Ilonát, kivel Ikervárott, vas megyei birtokán élte boldog házasságának első éveit.

Midőn 1884-ben Khuen-Héderváry a báni méltóságra emeltetett, az illetékes körök s a közvélemény Baththyány Lajos gróftól emlegették utódjának a győrme gyei főispánságban, melyre 1884-ben csakugyan ki is nevezetett s még ezen év január 29-én beigtattatott főispáni hivatalába. Megyéje kormányzásában osztatlan tiszteletet és szeretetet, a felsőbb körökben teljes elismerést vívott ki magának. Ezenkívül, mint a főrendiház tagja részt vett a bizottságokban és a delegációkban.

Buzgalma és munkássága sokféle irányban, sokféle téren oszlott meg. Elnöke több egyetemen, s nemcsak tagja vagy támogatója, hanem lelkes bajnoka minden oly intézménynek vagy egyesületnek, mely az emberbaráti szeretetnek, jótehetségnek szenteli munkáját, vagy mely bármely irányban a közjó előmozdítására vagy a tudomány, irodalom és művészet fölvi-rágztatására irányul. Vármegyéjének kormányzó feje volt, de egyúttal legmunkásabb tagja is, ki megyéjét buzgó tevékenysége által az első vármegyék egyikévé tette. Győr városának érdekein is sokat lendített s az itt öt évvel ezelőtt kide-rült sikkasztások ellen kérelhetetlenül járt el s rendet hozott be a városi kezesbe.

Mint embert legjobb ismerői ritka jó modorú, kitünő tapintatu, előkelő gondolkodású, helyes ítéletű, higgadt férfúnak jellemzik, ki rá termett arra a politikai kényes állásra, melyre most kinevezték. E mellett fáradhatatlan munkássága, elvállalt kötelezettségeit lelkiismeretesen teljesítő, komoly férfiú. Neje méltó leánya nagynevű atyjának s örököse fenkölt szellemének. Jóságos és lényének természetessége tiszteletet és szeretetet gerjeszt s nincs kétség benne, hogy fényesen meg fog felelni a hivatásnak, mely most férje oldalán reá Fiumében vár, a kölcsönös rokonszenv ápolásának, mely küldetésben tudvalevőleg legkitünőbb diplomata egy okos női fej és egy gyöngéd női kéz.

SOHAJOK.

I.

Mondanék én dalt, de minek?
Ha egyszer ő nem érti meg,
Főnt zokogó szerelmemet.

Minek a dal, ha hiába
Száll a rózsám ablakára,
De szívéhez nem bocsátja.

Ne szálljatok árva dalok,
Szívem mélyén maradjatok,
Idehaza zokogjatok!

II.

Mért nem száll le néha, néha
Egy angyal a földre?
Minden árva szívet,
Beírni egy könyvbe...

Hadd írna be engemet is,
Az első levélre,
Annak is, annak is
A lelegejére.

Mért nem száll le néha néha
Egy angyal a földre?
Minden aszalfa kis lányt
Beírni egy könyvbe.

Hadd írna be a rózsámat
Az első levélre,
Annak is, annak is
A lelegejére.

SZABOLCSKA MIHÁLY.

MINAP A TELET MEGKÉRDEZTEM.

Minap a telet megkérdeztem:
Minek dühög már oly veszetten?
Minek az a sok zúgás, morgás?
Soha egy vidám, lágy mosolygás!

És az öreg tél felelt nyomban:
«Még azt kérded, hogy mi bajom van?
Hát nincsen nekem szök az adva
Kedvetlenségre és haragra?
Im, eljövök, az agg, a görnyedt,
Meglátogatni ezt a földet,
Ősz fűrtökkel, fáradtan, búsan,
Nagy messzeségből téve útam.
S minő fogadás vár, ha jöttem?
Mogorva itt minden köröttem:
Bevonta kedvesen zöldellő
Lobogóját a rideg erdő;
Üdvözlötemre a letarított
Bokorból nem szól bár egy dalnok;
Utamba hintve egy parányi
Nyíló virágot sem találni;
Sőt a patak is, a mikor lát,
Szemére húzza takaróját,
Mintha alunnék régesrég,
Nem is gyanítva érkezésem!»

De már e fonák és méltatlan
Vádat szó nélkül én se hagytam!
«Hohó, öreg! Egy kissé távol
Maradtunk most az igazságtól.
Mert bizony sorsát ki se vesse
Magára csak a környezetre,
Mely soh-se rosszabb, soha sem szebb,
Mint a minőnek te teremtéd.
Próbáld csak meg: légy nyájásabb és
A föld is mindjárt nyájásabb lesz;
Mosolyogj egyet s mosolyodra
Zászlaját az erdő kibontja;
Viharod enyhítend fuvallomná
S felzeng a dal a bokorban rá;
Havad helyett a földre essék
Lágy permetegben langy melegség,
Aztán meglásd: a patak fodra
Jégtakaróját majd eldobja,
S olyan ünnep lesz a határban,
Hogy térdig gázolsz a virágban!»

JARAB ÖDÜN.

A CZIFRA.

Kutya-történet.

Irtá Szivos Béla.

Pusztai lakásomról néha gyalogjában is beszélök a közeli, szomszédos városkába. Egy ilyen alkalommal, a mint az ügyvezetett főtezára érnék, szörnyű lárma üti meg füleimet, s többek közt ilyesfélét hallok: «Agyon üsd, mert majd én ütöm agyon, de vele együtt téged is!»
— Uramfia, — mondok, — mi lehet ez a nagy veszedelem? Hallatlan ebben a csöndes kis fészekben ilyen borzasztóság, hiszen nem ütnek itt agyon még követválasztáskor sem senkit. Annnyival feltünőbb lett pedig a dolog, mert közelebb érve, felismertem a szörnyen fenyegetőző férfiut is a hangjáról.

— Nini, hiszen ez Rigó uram, a ki arató-gazda volt nálam. Jámbor, istenes ember; ugyan mi üthetett hozzá, hogy ilyen rettentő méregbe borult? Már csak megnézem!

Hát ott hadonáz Rigó uram egy kapanyéllal az udvarán, előtte áll szegvegy, sutygó fia, a fiú lábainál pedig egy csudálatos tarka állat reszek összekuporodva.

— Jó napot, Rigó bácsi! miféle nagy veszedelem esett, tán csak nem a tatár környékezi a háza tájékát?

— Hát nagy méregbe estem, uram; de hát hogy is ne? Ehen, ez a haszontalan kölyök oda járt a minap a fuvarba, s honnan-honnan nem? — ide hozta ezt a disztelen kutyát, s azóta mindig

lopkodja neki az özön kenyeret, csak gyözze sütni az anyja. — Nem kell nekem több a régi kis kutyámmal; esahol az eleget, aztán kevés eseléggel megéri. Azért mondom ennek a gyereknek, hogy ezt az új kutyát agyoncsapja, mert tovább meg nem szenvedem az udvarban. De nem akar a semmirevaló szót fogadni, hát már magának kell vele elbánni.

A gyermek nagy duzzogya megszólalt:
— Hiszen édes apám, nem sokat eszik ez a kutya, nem is lopkodtam én neki kenyeret, mert hozzá se fértem; a magamból adogattam neki egy-egy kicsit. Három hete, hogy itt tartom, de még nem evett két napra valót!

— Micsoda te! rikkantott fel szörnyű mérgesen Rigó uram, — még azt mondd? hiszen ma-holnap kenyér nélkül hagytál volna miatta! Hanem hiszen megállj csak, mindjárt igazságot teszek én. Állj félre! — Avval neki suhaszkodott, hogy a szegény állatot agyon csapja.

— Megálljon, Rigó uram, — mondám, — ne bántsa ezt a kutyát. Ha már így van a sor, hát inkább adja nekem. Majd kiviszem a tanya-ra, úgy is ugat már ott öt-hat darab, hát evvel az egygyel sem több, sem kevesebb.

— No, ez már más, — mond megjuházva Rigó uram, — Ha kell kegyelmezzek: szivesen.

Lám, hogy előbb eszembe nem jutott, pedig hát csupán urnak való portéka ez, mert ugyan-csak czifra.

E szavakkal sarokba támasztotta a gyilkos kapanyéket Rigó uram, s hirtelenében oly túlságos nagylelkűség fogta el, hogy a másik kutyáját is ide akarta adni.

E közben jobban beszügyre vettem a megmentett állatot. Hát bíz szerelett gyarló állapotban volt szegény feje, s oly rendkívül sovány bőrben, hogy mutogatni lehetett volna. Már csakugyan nagyzási hőbortban kell Rigó uramnak szenvedni, ha azt mondhatta, hogy ez a kutya sok kenyeret megevett! Egyébiránt az állat valami «nemes» fajból származhatott, s kellőleg kihizlalva, holmi ebkiállításra nem tudom nem nyert volna-e arany oklevelet. Különben fiatalága mellett derék nagy állat volt, a szőre pedig csudálatos tarka, épen mint valami párducz. Czifra, pettyes színe miatt el is neveztem mindjárt ott a helyszínen «Czifra»-nak, a mi úgy látszik tetszését megnyerte, mert a mennyire gyöngye erejétől telt, köszönettel csodálógatta hosszú farkát.

Kutyáim száma tehát szerencsésen megsaporodott volna, hanem már most a lett a kérdés, hogy miként szállítsam ki a tanyára, mert az világosnak látszott, hogy a szegény elkény-szeredett állat, a maga erejéből a világért sem tudna kijönni.

De hát szerencsés napja volt ma Czifrának, mert egyszer csak felhaszn az utcáról: «Cselő szilaj, csali hó! Bibor, Mogygyes, Timár!»

— Hohó, hisz ezek az én ökröszekereim, már

jönnek vissza a vasúttól! Ez a Mihály béres kurjantása. Ilyeneket más ember fia nem igen kurjant.

Csakugyan Mihályék voltak. Mihály osztán felélelte a Czifrát s látható örömmel felvette a szekerére, mert hát neki az a természete, hogy a világ minden kutyáját a tanyára hordaná, ha lehetne. Nem is töltötte az időt egy cseppet sem, nehogy visszavegyék a Czifrát, hanem «cselő Szilaj, csali hó!» egy nagyot kondított, s szaporán fuvarozta kifelé az új szerzeményt.

Az apró mint később magam is kiértem a tanyára, már akkor ott feküdt a Czifra az istálló előtt, egy rossz szűrőn, a béresek pedig, a Mihály elnöklete alatt, a további teendőket tanácskoztak. Az egyik azt indítványozta, hogy el kell vágni kutya fület s a küszöb alá ásni, akkor osztán magmarad a tanyában. De Mihály, a ki feltétlen szaktekintély az efféle dolgokban, — nem helyeselte a tervet, hanem azt mondta, hogy csak enni kell neki adni, s ha egyszer-kétszer jól tartjuk, lábbal se fordul az többet a város felé, mert soha se felejtje el, hogy ott kegyetlen rossz élése volt. S a következtetés megmutatta, hogy Mihály csakugyan alapos szakférfi.

A Czifra aztán apránként kieszegette magát, meglehetősen megrakodott hússal, hanem anynyiben is maradt az egész. Nem lendített semmit, csak feküdt egész nap; ha felzavarták is, megint csak visszatepedett a rossz szűrőre; a mi pedig legnagyobb baj volt: egyáltalában nem ugatott. Már egy hete is elmúlt, hogy a tanya-ba került, de hangját senki nem hallotta.

Ez utóbbi körülmény sötét aggodalommal töltötte el a Mihály szívet: «hátha néma!» — de azért csak nem hagyta; buzgón védte szóval a többi béres előtt; majd meglátsátok azért kutya lesz még ebből, de hát szemérmes természetű, meg hát nem ette ki jól magát. Húst már szedett valamelyest magára, de ugathatnékja még nincs. Várjatok csak, majd megfordul még ennek a sorsa! Csakugyan kezdett is a Czifra élnékülni s nemsokára meglepő értelmi tehetségének is jelét adta. Ugyanis valahányszor az ökröket kieresztették az istállóból, a Czifra a Mihály ökreire mindig oda ment, s hizelegve csóválgatta farkát, míg a többi ökröre rá sem nézett. Hát megismerte a Mihály ökreit, a melyek elhoz-ták onnan, a hol olyan sokat koplalt!

Nagy örömmel töltötte el eme felfedezés a Mihály szívet, hanem a jó ember öröme még sem lehetett teljes, mert az ármányos Czifrának csak teljességgel nem akarózott ugatni.

Mihály gondolkozott, gondolkozott. Egyszer aztán azt mondta a többieknek: — «No, várjatok, majd beszédre hozom én a Czifrát! Ha most sem ugat, hát akkor soha sem.»

Kapta hát, s egy holdvilágos este magára vette az ócska bundáját, a melyből már rég kiszáradván minden zsír, a legkisebb mozdulatra is bolondmód zörgött, a fejére pedig rá húzott egy nagy üres tőköt.

A Czifra szokás szerint mozdulatlanul ott feküdt az ől végénél. Mihály csendesen oda lopozott, hirtelen megrázta a zörgős bundát, mire a kutya esze nélkül ugrott fel s megpillantva az ijeszítő alakot, borzasztó ugatásban tört ki. Nemesak, hanem a veszedelmes bundának is neki ugrott s a felszárnját menten lehasítottta.

Mihálynak pedig lön nagy öröme, kivált a mint tapasztalta, hogy a kutya nem csak hogy ugatni tud, hanem oly hatalmas hangja van, mint az oroszláznak.

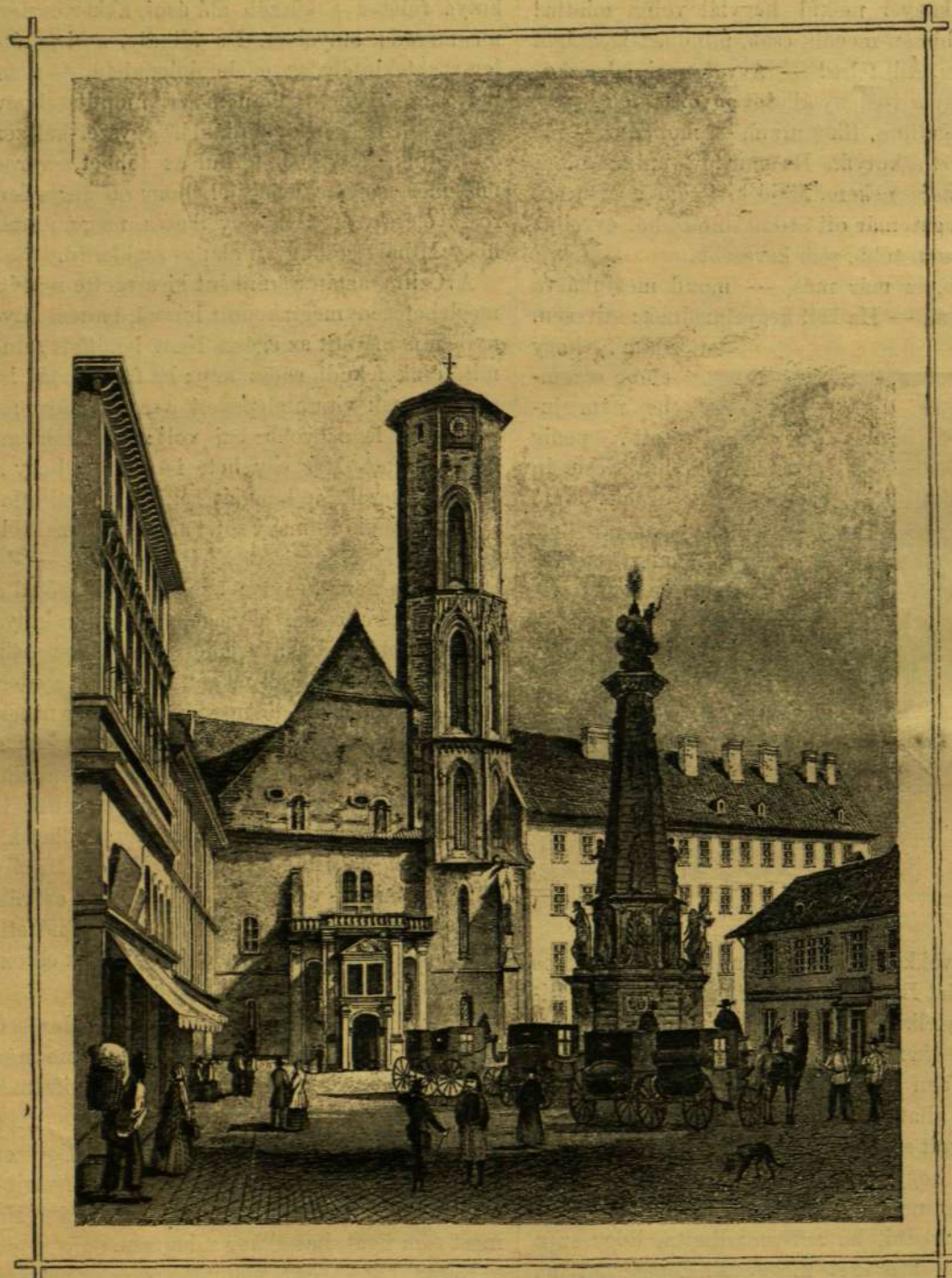
Ettől fogva mintha ki lett volna eszerelve a Czifra. Hatalmas hangjában öntudatára jutva, versenyt ugatott a többi kutyával, sőt tapasztalva a zörgős bunda elleni támadásnak fényes

sikerét, bátorsága, önérzete is felébredt, mi több: apródonként kihívó henezegéssé fajult. Ezután már bezeg nem feküdt egész nap a rossz szűrön, hanem magasan feltartott farkkal csatangolva, azt kereste, hogy kin és min mutathassa ki az ő nagy hatalmát, s örömben nem tudott hova lenni, ha látta, hogy félnek tőle. Különös kedvencei voltak e tekintetben a tyúkok, pulykák, mert dühös rohamaitól eszeveszetten rebentek szét a hizódisznök vályuja tájékáról. Legfőképen pedig arra volt büszke, hogy a hatalmas termetű kanpulyka, — a tyúkudvar eme kényura, — megretírel tüzes rohamai előtt. Ilyenkor ha meglátott, magasra tartott

hősies támadásától, veszett vágatással neki iramodtak a legelőnek, a Czifra pedig szörnyű ugatással utánuk, míg csak a kölesönös kifáradás véget nem vetett a szörnyű hajszának.

Látni kellett volna ekkor a Czifrát! Micsoda diadalmas pózával vonult be a tanyába, mint valami győzedelmes hadvezér! Örömmihogással oda szaladt hozzám, körül ugrándozott s végre nagy okos szeméit rám szegezte, hogy ugyan kellőleg méltánylom-e az ő páratlan hősies tettét?

Sajnos azonban, a dicsőség nem soká

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEMPLOM FŐHOMLOKZATA 1841—1873 KÖZT.

farkkal, győzelmű mámorában vigan esaholva, szaladt hozzám, mintha mondta volna: «tetszett látni micsoda tekintélyem van nekem az udvarban?»

Később azonban nagyobb tettekre vágyott a Czifra. Kezdte kicsinyelni a tyúksereget. Hűségesen távoltartotta ugyan őket továbbra is a diszno-vályutól, de látszott, hogy a könnyű győzelem hiuságát többé nem elégíti ki. Valami méltóbb ellenfelek után nézett tehát, s ezeket csakugyan meg is találta a két csikó személyében. Észrevette ugyanis, hogy a béresek nem szívesen látják, ha a csikók betérferegnek az ököristállóba, s ettől fogva azt tűzte ki főfeladatául, hogy e pákosztos állatokat az ökröktől távol tartsa. — Az első csata mindjárt fényes győzelemmel végződött. A csikók megrádnva a Czifra

tartott, mert az ármányos csikók mihamar észrevették, hogy a Czifra épen nem valami veszedelmes állat, hanem csak egyszerű szájhős. A miből aztán az lett, hogy a legközelebbi alkalommal, midőn a legelőre kinyargaltak, egyszer csak vissza fordult az egyik csikó, s úgy levágta a hatalmas Czifrát, hogy a csontja is zörgött bele. A Czifrának erre a váratlan lefőzésre oda lett minden hadakozó kedve. Egyet sem vakkantott többet, hanem leült a hátuljára s úgy pislogott be a tanya fele: hogy ugyan látta-e valaki a gyászos esetet? Hát biz azt épen magam is láttam, miről Czifra nevetéséből is megbizonyosodván, szörnyű szegyenkezve, mint a vert had, besompolygott a

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEMPLOM 1686-BAN.

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEMPLOM 1725—1841.

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEMPLOM BELSEJE.

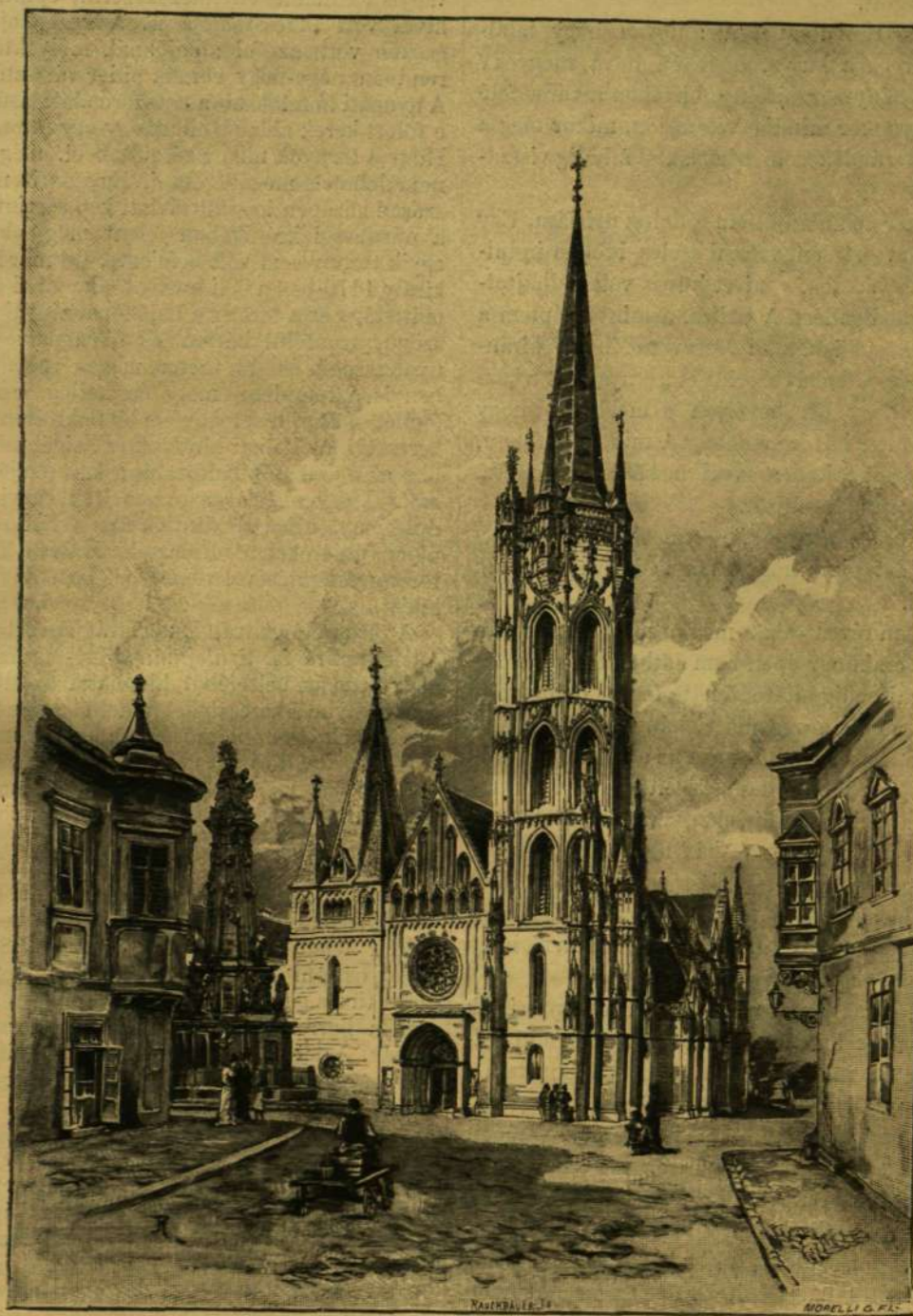
tanyába s csendesesen lefeküdt a rossz szűrre. Többet osztán közel sem ment a csikókhöz, hanem ismét, teljes buzgósággal a tyúkrendészetre adta magát, s az apró jószágok seregében példás rendet tart fenn. Nem vesztet úgy össze két kakas, nem támadhat ribillió a pulykák vagy ludak közt, hogy a Czifra rögtön ott ne teremne s azonnal helyre ne állítaná a rendet. S ezzel aztán teljesen meg is van elégedve, s a csikóktól kapott keserű lezke óta, nagyobb szabású dolgokra nem vágyik.

A Czifrának az a szokása is megvan,

lába közé esapva, nagy szegyenkezve ballagott utánam, holott máskor rendszeren elől szokott roppant hősökkel nyargalászni.

Egy másik kirándulás alkalmával megint nyúl ugrott fel, mire a Czifra hirtelen másfelé fordította a fejét, s úgy tette, mintha észre se vette volna a nyulat, nagy buzgósággal kezdett egy ürge lyukat szagolászni.

— Ejnye, ármányos Czifrája! hát ennyi ravaszság lakik tebenned! Lám, már kitapasztaltad, hogy a nyulat úgy sem bírod utólérni, hát teszed magad, mintha észre se vetted volna, nehogy megint szegyen érjen, ha el nem bírod fogni. Na megállj csak, találjunk még egy

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEMPLOM A MOSTANI RESTAURÁLÁS UTÁN.

hogy akár merre járok a birtokon, mindenütt hűségesen kíséretet. Egyszer egy ilyen alkalommal nyúl ugrott fel a szántásról. Nosza, a Czifra is utána. S üztehajtotta aztán árkon-bokron át, de bizony még csak közel sem tudott jutni hozzá. Valami fél óra múlva került vissza, szörnyen kifáradva, de azért fel sem vette a dolgot. Máskor megint felugrott egy nyúl. A Czifra üzöbe vette, de újra eredmény nélkül. Már ekkor nagyon kedvetlenül jött vissza a hajszából. Mikor pedig harmadszor is megtörtént vele ez az eset, már akkor valóssággal megszegyelte magát. Gyanakodva pislogott fel rám: hogy ugyan mi véleményben lehetek felőle? Azután pedig farkát

nyulat, majd meglátom, mi lakik benned! — Nem soká kellett várni. Mert alig megyek néhány lépésnyire, megint felugrik egy hatalmas nyúl. Hirtelen a mellettem kullogó Czifrára nézek, hát nagy gyorsan megint félre fordítja a fejét! Csak hogy nem hagyta ennyiben, hanem elkezdtem uszítani: hajrá Czifra, utána! A Czifra osztán látva, hogy karó közé került, fülét-farkát feltartva, harezias ugatással sürgött-forgott mindenfelé, keresve, hogy mit is fogjon hát meg? Azonban oly ügyesen forgolódott, hogy soha sem került fejjel azon irány felé, a merre a nyúl elszaladt. Így osztán nem látván semmit, a mint jól kiugatta magát, csodálkozva s mentegetőzve nézett fel rám, hogy hiszen ő szívesen megfogott volna akármit, de hát ha nem volt mit!

Ilyenféle ravaszkodások közt, teljes erőre valóddott már a Czifra, de azért előbbi gazdája sovány kocsija soha se ment ki a fejből, s nem volt az a mesterség, a mivel a városba be lehetett volna csalmi. Nyilván attól félt, hogy megint ott találják fogni. Ha a városba mentem, elki sért ugyan jó darabon, de a mint a fasor mögöl előtűntek a házak, egy lépést sem tett többet, hanem leült valami kis dombra, s onnan nézett utánam, aggódva, hogy hogy is mehetek olyan veszedelmes helyre. Később meg azt vettem észre, hogy ha a városba indultam, a Czifra csak a kazlakig futott el előre, s onnan visszanezve, mintha leforrázták volna, egyszerre csak fülét-farkát lekonyitva, nagy csendesen visszacsompolygott.

Sokáig tűnődtem rajta: ugyan hogy találhatja ki ez a kutya, hogy én hova megyek? Hiszen hányszor járok a birtokon a város felé is, és olyankor mindig velem jön, mikor meg a városba szándékozom, a kazlaktól mindig visszafordul!

Egyszer aztán rájöttem a dolog nyitjára. Egy ízben nevezetesen, valami szeles időben indultam be a városba, s mivel hűvös volt, felhajtottam a kabátgallért. A Czifra, a mint kiléptem a kertajtón, az állótól észrevette, hogy kirándulás lesz, s szokás szerint előre nyargalt a kazlakhoz, hogy ott bevárjon s meglássa, hogy merre is lesz hát a menetel? A mint oda értem, végig nézett rajtam s avval farkát megcsóválva, nagy vigan előre futott.

— No, — mondok, — most megtévedt a Czifra, azt hiszi, hogy csak a birtokon fogunk járkálni.

De nem tévedt biz a meg, a mint nemsokára kitűnt, csak hogy épen nem láthatott meg valamit, a mi pedig előtte felelte fontos dolog volt.

Alig mentem ugyanis néhány percig, a szél hirtelen elesöndesült, mire az alkalmatlan gallért megint lehajtottam. Épen akkor tekintett vissza a Czifra, s hirtelen, csudálkozva megállott, aztán pedig farkát lába közé csapva, sunyi módon, szaporán visszacsompolygott. Most már világos lett előttem a dolog: a Czifra a nyakkendőmet látta meg s ebből találta ki, hogy a városba akarok menni!

Hát biz az úgy van, hogy a fürjek, pacstírták nem szólják meg az embert, ha nyakkendő nélkül jár is, minélfogva magam sem hordtam e hasztalan kis ruhadarabot a tanyán, hanem már ha az ember valami lakott helyre megy, mégis csak felköt egyet. Nos, a furfangos Czifra ezt a szokásomat tanulta ki, s apránként rájött, hogy nyakkendő nélkül csak a birtokban járkálunk, de ha a nyakkendő fenn hivalog, már akkor ama veszedelmes koplaló helyre vezet az út! Ezért szokott a kazlaknál megállani, visszanezni, s a szemle-eredményéhez képest aztán visszacsompolyogni, vagy vigan előre nyargalni.

Nem elég azonban, hogy ily aggódva kerüli a Czifra a várost, még töle telhetőleg boszút is áll rajta gyakorta. Olyan szép holdvilágos estéken ugyanis, lefekvés előtt felszalad egy kis dombra, neki fordúl a városnak s teljes erejéből jól megugatja. Csak ekkor kuporodik osztán a rossz szűrre, az igazak álmát aludni.

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEPLOM.

A budavári Mátyás-templom újjáépítése befejezéséhez közeleg. Mindig hazafias kegyelettel és büszkeséggel nézünk erre a templomra, melyhez régi dicsőségünknek oly sok emléke fűződik. Bár átszenvedte a török hódoltságot, s felhagat viselt tornyait, de egykor fényes, boldog idöket is látott. Nemzeti királyainkat itt koronázták, falai közt folytak le a hét országra szóló nászünnepek, ide tértek feje-

delmeink diadalmas csatákból háláadó isteni tiszteleire, innen indultak ki a szent-istvánnapi és úrnapi körmenetek. Különösen Mátyás király idejében érték itt egymást a nagyszerű egyházi ünnepek, a mikor a pompaszerező Beatrix olyan ragyogó házat vitt, s a templomot oly pazarul fölékesítette. Mátyás király volt a templom egyik újjáalakítója s így nem csoda, ha róla nevezte el a köztudat a templomot, a mely tulajdonképen Nagy-Boldogságyról van elnevezve, mivel úrnője Magyarországmenyeei védasszonya, a boldogságos szüz. E templomot a tizenharmadik század második felében, IV. Béla uralkodása alatt kezdték építeni s a század végéig be is fejezték. Egyes nyomok arra vallanak, hogy már korábban is templom állt e helyen, de ezt határozottan kimutatni nem lehet.

A templom három hosszanti hajóbol állott, vagyis bazilikális elrendezés szerint épült, azonkívül volt kereszthajója is. A középhajó magasabb volt az oldalhajóknál, melyektől két rendben négy-négy zömök pillér választotta el. A nyugati homlokzaton egyszerű alakítású kapu, a fölött kerek ablak s oldalt egy-egy torony volt. Hogy a tornyok mikor készültek el, még eddig nem lehetett megállapítani. Egy a tizenötödik század közepén készült tsvlati kép szerint, mely a nürnbergi krónikában jelent meg, akkortájt egyik torony sem volt befejezve. De már Mátyás király 1470-ben a déli tornyot alapjából újonnan építteté, s ez a torony a hajó főpárkányáig négyszögű, azonfölül három és félemeletrre osztva nyolcszögű és 43 méter magas volt. Különbén is a templom, mely eredetileg csücsives épület volt, idővel sokféle átalakításra ment keresztül. Az Anjou- királyok és Zsigmond korában az oldalhajók boltozatát a középhajó boltozatával egyenlő magasra emelték vagyis csarnok-templommá alakították át s a boltozat alá újabb pillérek alkalmaztak. Mátyás király a torony fölépítésével végleg befejezte az újjáalakítást.

A török elfoglalván Budavárát, reá tette kezét e templomra is. Szulejmán 1541-ben mecsették alakította át, belsejéből kidobatta az oltárokat és a tornyok a keresztet félhóddal cserélte fel. A törökök a templomot a tönkrementű megővták ugyan, de azért nem mulasztották el, hogy a kriptákat fosztogassák, s a templom körüli domborműves sirtáblák nagy részét laposra csiszolja furdóikben padolatul vagy a várfalak kiegészítésénél építő anyagnul ne használják. A törökök mégis egészben változatlanul hagyták az egyházat, mely számos ostromot szerencsésen túlélt. Jelentékenyebb kár csak az 1686-ik évi nagy ostrom alkalmával érte, a mikor július 3-án tüzes gölyő esett a templomba és azt lángokba borította. A tüzet a törökök gyorsan eloltották. A templomnak az időbeli alakját és magát az ostromot tünteti fel egyik képünk, mely Fontana egykoru rajza után készült.

Mikor végre Lipót seregei Budát elfoglalták, a király, már korábban teti fogadásához híven, a jezsuita rendnek adta át a templomot. A jezsuiták a templom mellé kolostort építettek, ennek falait rátámasztották a templom falaira, a nyugati főkapu elé előcsarnokot emeltek, befalazták a déli kisebb kaput, teljesen átalakították az északi oldal hosszában volt kápolnákat, a főszentély záradékába oltárnak szolgáló falat építettek, az oldalfalak összes ablakait elpusztították és helyökbe kisebb ablakokat csináltak, a szentély alatti sziklába sirtoltot vágtak, az 1723-ik évi tüzvész által megrongált toronyra hagymaalakú födelet falal fogták körül. Szóval a templomot stíluszerűségéből teljesen kiforgatták és tatarozásakkal a korábbi idomokat elesűftötték. Szerencsére azonban mégsem pusztították el egészen a templom korábbi állapotának nyomait, a mint az másik, e század elejéről való képünkön látható.

A templomra a jelen században nem sok gondot fordítottak, s már-már olyan rozoga állapotba jutott, hogy bedőlésétől lehetett tartani. Mindinkább erősebben nyilvánult azonban az ohajtás, hogy multunknak e szép emléket meg kellene óvni az enyészettől. Végre a kormány elhatározta, hogy I. Ferenc József király 25 éves uralkodásának emlékeül a nyugati homlokzatot és a Mátyás-tornyot helyreállítja.

A főhomlokzatnak és a Mátyás-toronynak közvetlenül a restaurálás előtti állapotát, melyre

mindnyájan emlékezhethünk, harmadik képünk örökíti meg.

A király 1873 november 25-én kelt rendeletével engedte meg az újjáépítést, melynek keresztültvitelével mtegyetemünk tanárát, Schulek Frigyes műépítést bízták meg. Schulek ez időtől fogva minden idejét és tehetségét e nagy feladatnak szentelte s végre is meggyőzte az illetékes tényezőket, hogy az egész templomot újjá kell építeni, ha meg akarjuk menteni a végső pusztulástól. Schulek e nagy munkájában az eredeti elrendezésnek világosan felismert eszméjét fogadta el kiinduló pontul, de a művészet és történet iránt való egyenlően élénk érzéke sugallatát követte, a későbbi két század csücsives részletei közül egyet-mást szintén megtartott. A templom szentélye és főhajója immár készen áll és művészi formában mutatja be a román-gót átmeneti stílust. Mig a szentély, az éjszaki sarkon emelkedő vasos torony és a szentleoni szines ablakok által megvilágított téres belseje inkább a román építés hatásával bír, addig a készülőfélben levő déli torony és a déli előcsarnok, továbbá az éjszaki-keleti kápolna a Mátyás-korabeli csücsives építésnek lesznek a képviselői.

Schulek tanár a stíluszerűséget vaskövethettséggel vitte keresztül, s e mellett az építészeti templom olyan gazdagságot tártá föl ez épületen, mely bámulatba ejt laikust és szakértőt egyaránt. A finoman tagozott épületnek szines csepepekkel fődött, meredek nyereg-födele, vörös érczfélék tornyával impozáns benyomást tesz a szemléltre, a kit a templom belseje igazán vallásos áhitatra készit.

A restaurálás részint azért huzódik oly soká, mert a tervező építész a legnagyobb gondossággal maga dolgozza ki a legkisebb részleteit is, részint, mert nem volt elég pénz, mely lehetővé tette volna a gyorsabb építkezést. A műemlékek országos alapjából, a bazilika sorsjegyek jövedelméből így is már egy millió forintnál többet áldozott a kormány az újjáépítési munkálatokra. De újabban a főváros is kimutatta áldozatkésztségét, a mennyiben az építési céljaira 310 ezer és a belső fölszerelésre 90 ezer forintot ajánlott fel. A miniszterium pedig újabban 180 ezer forintot folyósított a restaurálási költségekre. Most már tehát mi sem áll a gyors befejezés útjában. S míg serényen folyik a déli előcsarnok, a főhomlokzat és a Mátyás-torony építése, ezalatt szakadatlanul dolgoznak a templom kifestésén.

A felkutatott régi részletek azt bizonyítják, hogy a templom eredetileg ki volt festve. A templom újjáépítője ezért vette föl programmjába a templom belsejének kifestését, melynek művészi részzeit Székely Bertalan jeles festőművészünk és ornamentális részzeit Scholz Róbert udv. festő vállalta el. A vázlatokat azonban maga Schulek tanár csinálja. A főszentély és a középhajó boltozata már készen is van. Mivel a főszentély a román-gót átmeneti korszakot képviseli, arkhitektúrája egyszerű, széles tagozott. Az építész ennél fogva itt részletesebb, finomabb festést alkalmazott, különben a szintelnen falak mellett a szentély üres és rideg lett volna. Az eddig kifestett részleteken szembetűnő az a törekvés, hogy a festés az építészet által megpendített eszméket és a tagozást tovább vigye s egyúttal, hogy a szinek által a tér hatása emeltesék. A főszentélynek uralkodó színe a boltozatot a légies, könnyű, hideg kék, míg a falakon sárga alaptónuson aranynyal elegyes meleg szinek váltakoznak. A falak alján a nehéz barna-vörös mély szín dominál. A tágas ablakok közti falmezőkön különösen gazdag az aranyozás, mely azért van, mivel az arany az átlátszó részek és a sötét fal-tömeg közt igen szép szinkapcsolatot idéz elő. A tükröződés ugyanis a rideg ellentéteket feloldja.

A főhajó és a kereszthajó boltozatának keresztelésére a négy evangélista szimbolikus jelvényeit festette meg Székely Bertalan. Máté jelképe a sas, Márké az oroszlán, Lukácsé az ökör és Jánosé az angyal. Mindezek szigoruan stílizált szárnyas alakokban vannak föltüntetve. A csilártartón Krisztus monogramma van, szétáradó sugarakkal. A diagonális bordák mentén van a négy paradicsomi folyó aranylakkal. A kereszt-hajó két szárnyának festési motívumai a szentély változatai lesznek. S ugyanezek a motívumok érvényesülnek a főhajó előszében is, színre

összehangzásban, de egyszerűsítve, hogy fokozat legyen a főszentély felé.

Maholnap készen lesz a déli sarkon, a főbejárattól jobbra eső loretói kápolna, melynek belső díszítésére a Mátyás-templom plébános, Bogisich Mihály prépost-esperes, közel három-ezer forintot gyűjtött. E kápolnának főkétsége az a szürke márványból faragott 2 m. és 30 cm. magas Szüz-Mária-szobor, melynek legendái története a falba alkalmazott vörös márványlapon a következő felirattal van megörökítve.

„A bold. szent Szüz szobrát II. Ulászló király 1515. évben gyilkos gölyő elől való szabadulása emlékére készíttette. A szobor már 1520. évben a templomban állott. 1581. évben a törökök elől fal által lett elépítve. 1686-ban Budavára visszafoglalásakor, midőn a löporrakart légerőpült és a heves rázkódás folytán a fal leomlott, a törökök reméltetére, a keresztények örömeére sz. Mária szobra ismét látható lön. A szobor hajdan a főtemplom déli hajójában a 2-ik nagy ablak alatt állott. 1891 évben a kápolna helyreállítása után ide helyeztetett.”

E kápolnán kívül még két kápolna lesz a templomban s mindkettő az éjszaki oldalon. Az egyik a *Szent-István-kápolna* s a második a *Zichy-kápolna*, melynek költségeire a Zichy-család szeniorátusa tízezer forintot ajándékozott. Ezenkívül az éjszaki oldalon a főszentélyre nyílik a *királyi oratorium*, mely már készen is van. A templom alatt szép kriptá van, melyben III. Béla király és neje Antiochiai Anna itt talált csontradványait helyezik el. Teljeség okáért megemlítjük, hogy a főváros és egyes nagylelkű főpapok adományából készen vannak a főszentély pompás ablakai, melyekben históriai és egyházi vonatkozású üvegfestmények vannak. *Hornig* Károly báró veszprémi püspök ajándéka-képen a múlt évi Szent-István-napja készült el a Mátyás-torony nagy harangja, s most öntik a második kisebb harangot, melyvel teljes lesz a templom harangkészlete. A főtornyóbol öt és a szentély tornyóbol egy harang fogja imára szólítani a híveket.

Az építés vezetősége most azt tervezi, hogy a templom szélesebb falmezőre falfestményeket alkalmaz, melyek a vallásos tradíciók mellett nemzeti történelmünk egyes gazdaszatosabb jeleit is megörökíték. A kereszthajó éjszaki nyújtványának keleti falára jönne I. Ferenc József király megkoronázatása a trónóli Madonna, Patrona Hungarie által, úgy, a mint egy hasonló koronázás a szeptemberi híres falfestményen látható. E képen meg lennének örökítve *Simor* János hercegprímás, *Andrássy* Gyula gróf, *Deák* Ferenc és a koronázásnál szerepelt kiváló férfiak alakjai. Egy második kép tárgya az esteli harangzó behozatala a keresztény világba, annak az öröndetes eseménynek emlékére, hogy a Boldogságos Szüz segítségével a török Magyarországból kiűzeték. A Béla-torony alsó csarnokába csatakép jönne, míg a mellékhajók nyugati falaira a Mária-legendájának tizenöt képe. Az éjszaki mellékhajó árkádjai fölött poétikus ábrázolásban lesznek Szent Mária csudái, tekintettel Magyarországra. Az éjszaki mellékszentélybe jönnének a Szt. László életének egyes eseményei: a cserhalmi ütközet, Szent László a sziklából vizet üt ki, a váradi székesegyház építése, Szent László tetemét a szekér vezető nélkül Váradra viszi, Szent László tetemének fölvétele s az eskü Szent László sirja fölött. A Szent-István-kápolnában lesz az apostoli király alakja, a déli szentélybe jönnék a megváltásra vonatkozó képek. Szóval a Mária-kultusz mellett a nemzeti élet nevezetesebb mozzanatai is közre fognak hatni a templomban a vallásos áhítat emelésére. Negyedik képünk azt mutatja, hogy milyen lesz a templom a végleges helyreállítás után. Ezt a képet *Rauscher* Lajos tanár és a *Osztárak*-magyar monarchia írás-lap és képtér vállalat részére készítette Schulek tanár terve alapján. Jelenleg a főhomlokzat már készen van, de a Mátyás-torony csak a harmadik emeletig kész. A templom építése, festése és művészi díszítése gyorsan halad és így remélhető, hogy 1894 augusztus 15-én, Nagy-Boldog-Asszony ünnepén, húsz évi szünet után újra meg fog zendülni az Ur dicsérete fővárosunknak e legérdekesebb és legszebb templomában.

Dr. Kovács Dénes.

A MÁTYÁS-TEPLOM BELSEJE.

A Mátyás-templom külső kiépítésével párhuzamosan halad a templom belsejének kifestése és díszítése. A félkör alakú szentély, mely képünkön látható, már teljesen készen is van. Festése minden tekintetben művészi és izlées. Az alaptónus a barna-vörös, melyen a gót stílusnak megfelelő szines rajzok vannak. Az alsó falon a szinek sötétebbek, fölfelé világosabbakká válnak s az ablakközök dús aranyozásúak. A remek ablakfestmények beszűrődő világosság kellemes harmoniába olvad az arany fényével.

A boltozat maga kék, mint az ég kárpítja. A keresztelés közepéről aranysugarak folynak szét. A szentély a modern dekoratív-festészetnek igazi remeke. A főhajó felé fokozatosan egyszerűbb a festés. Az oldalfalak alapszíne itt is a barna vörös s a boltozat hideg kék. A korus felé már megszűnik az aranyozás is. A főhajó boltozatának középső részén a négy evangélista-nak szimbolikus képe van. E képeket Székely Bertalan festette, e kiváló történelmi festő művészsünk, a ki az ablakfestmények figurális részzeit megkomponálta. A dekoratív-festési munkálatokat *Scholtz* Róbert végzi.

A főhajó kifestése javában folyik s ezért a templom közepé festő-állványokkal van tele. A templom déli sarkában levő loretói kápolna festése azonban már egészen be van fejezve s ebben a figurális részek a túlnyomók.

Nagyjában már most is látszik, hogy a Mátyás-templom nemcsak külső dolgában, de a belső díszítés művésziessége tekintetében is első egyháza lesz fővárosunknak. Igazi műtörténelmi jelentősége azonban csak akkor lesz, ha falmezőre ráfestik azokat a képeket, melyek dicsőséges multunk legszebb jeleneteit örökítik meg. E képek terveit Schulek Frigyes tanár, a Mátyás-templom újjáépítője már egybeállította s azok kivételéhez a templom építési bizottsága elvben hozzájárult.

AZ 1892-KI NAGY HÁBORU.

(Folytatás.)

A fentebbi cím alatt a Londonban megjelenő „Black and White” („Fekete és fehér”) című angol képes hetilap érdekesen és ritka katonai szakavatottsággal írja le a jöendő, 1892-ki nagy háborút, a mint ez a szerző felfogása szerint valószínűleg le fog folyni. E nagy háború előzményeit s előrelátható eseményeit a szerző úgy írja le, mintha már megtörténtek volna s mint azt katonai és politikai szakemberek, a nemzetközi politika, valamint a hadászat terén jól ismert tekintélyek elköpzelik és valószínűnek tartják.

A skiernieviezei ütközet.

Az oroszok megveretése és visszavonulása Varsó felé.

(Lowe C. úr külön tudósítónk távirata.)

Skiernievieze, május 18 (későbbi tudósítás).

A *lowitz*i főhadiszállásra György szász herceg egyik nyargoneza azt a hírt hozta, hogy az egységt orosz haderő *Garuko* és *Vladimir* nagyherceg parancsnoksága alatt a *Lupta* patakon túl állást foglalt. Jobb szárnyuk *Stryzboza*, a bal *Dromilov* nevű helységekre támaszkodik, míg a közepé *Skiernievieze*l tartja megszállva. A herceg arra kérte fel királyi fivéré, hogy Gurkot egész erejével támadja meg hajnalban, míg ő magát ugyanakkor *Vladimir* nagyhercegre veti. A vezérkar intézkedései nyomán a csapatok hajnalban fegyverbe állva, előre megjelölt helyeiket elfoglalták. Az orosz közép előt a 3-ik (brandenburi) hadtest a 7-ik hadosztályal kezdtek meg a támadást. Mint tartalék a 8-ik hadosztály maradt készletben, két lovas hadosztályal, melyek bal oldalunkon megvédésével bízták meg. A terep köztünk és az ellenség között dombos, itt-ott rozstáblakkal és bokros foltokkal, melyek a császári vadász területen fácskók és foglyok számára tartattak fenn. Az orosz közép állódása a császári palotáig terjedt, mely ellen útegeink a tüzet megnyitva, az ütközet első részei ide irányultak.

Ezt azért tették, hogy a főtamadás helyére nézve tévura vezethessük az oroszokat. A tüzéségi párbaj már néhány óra óta folyt, a nélkül, hogy az előnyösen felállított orosz útegek

a helyes löirányt eltalálták volna, mit leginkább a füstnélküli löporok köszönünk, mely saját ágyunk állását el nem árulta. Ellenben a 3-ik hadtest vadászai, a terep ügyes felhasználásával, háromere méternyi távolságból, ismétlő puskáikkal az orosz tüzereket egyenként ellőtték ágyuk mellől, megerősítve ilyformán a német császár azon mondatát, mely szerint a tábori tüzérég esztül csak úgy foglalhat helyet a jelenkor fegyverei közt, ha lőtávlat a gyalogsági puska horderejét jóval túlhaladja. A tüzéségi és a puskatüz hatásának kettős benyomása alatt erős gyalogsági tömegeket tölünk az orosz közép felé, mintha azt arczban akartuk volna megtámadni. Ez alatt szinte támadásunk sokféle változatot mozzanatai az oroszokat teljesen tévura vezettek, de leginkább zavarba hozta őket a füstnélküli puskarok, mely a nélkül is ingadozó vezérkari tisztjeiket teljesen kibozta sodrából. Königrütz és Sedán napjai vérontás dolgában elhatározó befolyást gyakoroltak a hadjárat befejezésére s ott legalább egyenlő szellemi erők küzdöttek egymás ellen, de azóta a tudomány teljesen megváltoztatta a háború különféle esélyeit. Bátorság, vakmerő elszántság teljesen elvesztették értéküket. A láthatatlan ellenség által nesztelenül szórt golyózápor még I. Napoleon gránátosain is kifogott volna.

Mindezek dacára, az oroszok, fajuk jellemző szívósságával helyt állottak, s már attól kellett tartani, hogy a szinlett támadás következményei szükségessé teszik az eredeti terv megváltoztatását. Délfelé azonban a győzelem esélyei reánk nézve kedvezőbb arányban szaporodtak. *Albert* szász király vezérkarának kíséretében is első meszárlásnak szemtanuja valék, midőn az orosz gyalogság tömegei mögött sürű füstfelhők emelkedtek, melynek eredetét magának meg nem magyarázhattam. Ellenben a király és a vezérkar legtöbb tisztje örömmel szemlélte a füstöt, mely most már sárguló porfelleggé vált. Nem sokára a nap sugarában lovaságunk dzsidái, kardjai és sisakjai tüntek fel, és csakugyan harminczkét lovasszázadból álló két hadosztályunk *Lowitz*-on keresztül a Bzura jobb partja mentében Bolinow-ig eljutott, a nélkül, hogy ezt az oroszok észrevették volna. A hátukba intézett váratlan támadást az oroszok bámulatos hidegvérrel fogadták, csak hogy a lovaság rohamaiknak ellentállani képesek nem voltak. Az orosz gyalogság demoralizációja azon pillanaton következett be, midőn 8-ik hadosztályunk most már megfigyelő tartásának feladásával támadásra indult. Ekkor már bizonyosra vehettük, hogy a vizstulai sereg ép úgy megkerülte az oroszokat, mint ezt a porosz testőrség annak idején Chlumnál az osztrákokkal megette. Délutáni két óraker harcvezetésünk az orosz állandást teljesen megkerülte.

Tüzérségünk ekkor előre indult, valóságos golyózáport bocsájtott az oroszokra, mire időközben kibontakozott végleg zászlóaljaink oly iszonyu meszárlást vittek véghez, melyhez hasonlót még Bazeillesnél sem láttam. *Garuko* vitéz katonái teljesen megtörte Skiernieviezelet elhagyták s a város az abban felhalmozott élelmi és lőszerekkel együtt hatalmunkba került. A császári vadásztestély (minden történelmi emlékeivel együtt) porrá égett, közvetlen szomszédságában egy orosz zászlóalj, melyet az általános zúrvávarban ott felejtettek, az utolsó emberig elesett.

Veszteségeinket halottakban és sebesültekben ép oly kevésé állapíthatjuk meg, mint az orosz halottak számát, egyelőre azonban már annyit tudunk, hogy ennél véresebb csata sem a francia-német, sem pedig az orosz-török háboruban nem vívatott.

A győztes vezérek a szász király és fivére György herceg, már a csatatéren találkoztak.

Nagy ütközet a galicziai határszélen.

Midőn a fentebbi sürgöny feladásához készületem, arról értesültem, hogy az osztrák hadsereg, 250 ezer ember, az oroszokat *Dragomirov* tábornok alatt teljesen legyőzte. Az oroszok *Lublin* felé szintén Varsóba vonultak vissza. Ha ezen hír valósulna, akkor könnyen megsebetik, hogy *Garuko*, *Vladimir nagyherceg* és *Dragomirov* seregei Varsóban Metz sorsára jutnak, csak hogy ezen katasztrófát egy második Gravelotte fogja megelőzni.

Olaszország seregét mozgósítja, és Franciaország ellen sikra száll.

Tüntetések Rómában, a francia hadizenet alkalmával. Olaszország szerződészerű kötelezettségeinek meg akar felelni.

(Postán külön tudósítónktól.)

Monte Carlo, május 30.

A táviró értesítette már önöket a mostani nagy európai háborúban kifejlődött francia-olasz viszállyról. A helyzet ismertetésének kiegészítésül a következőket kívánom még tudomásukra juttatni.

Véletlenül épen Rómában voltam, midőn a táviró meghozta a hírt, hogy Franciaország hadat üzent Németországnak. A Quirinál előtt összehozott tömeg a Via Sixtina felé indult, hol Crispi egy szerény harmademeleti lakást bír. A hármass szövetség ezen lelkes pártfogóját a nép mindaddig éltette, míg csak ez az erkélyre kilépve, kezével a királyi palota felé nem intett. Erre a tömeg lelkes éljenzések közt oda vult. Épen akkor lépett ki a palotából Rudini marquis két titkár kíséretében. Közvetlenül utána Solms gróf, a német követjött, ki szintén részt vett a királynál tartott minisztertanácsban. Ezer meg ezer torok kiáltotta Rudini nevét, mire ez a következő szavakat intézte a közönséghez:

„Uram, válságos, egyszersmind magasztos percekét élünk; minthogy pedig inkább tettekre, mint szavakra van szükség, nagyon röviden fogok szólni. A mint tudják, Franciaország

Krenner J. 1891-ben felvett fényképe után metszette Morelli. SZABADOS KÁROLY, A „VIORA” SZERZŐJE, CSALÁDJÁ KÖRÉBEN.

Németországnak hadat üzent, Olaszország tenétszerződésileg elvállalt kötelezettségeinek meg fog felelni.

„A koczka el van vetve, s bármibe kerüljön is,

szavunkat be kell váltanunk. Beesületünkről van szó, s mit érne nemzeti létünk a nemzet beesülete nélkül. Most legelőször mutathatja meg Olaszország, miféle anyagból lett tevékeny csak azt akarom látni, hogy vitéz seregünk meg tudja-e tartani a parancsát már kiadott. Hogy ezen sereg minden lépését a hadi szerencse kövesse, ezt mindannyian szívünkkel kívánjuk és reméljük. Italia fara da se! Evviva il Rè Umberto! Evviva l'Imperatore di Germania! Evviva la tripla Allianza! Eljen Umberto király! Eljen a német császár! Eljen a hármass szövetség!”

„Hangos éljenzés követte Rudini marquis e szavait. A mi ezután történni fog, arról azonnal értesítendem önöket.” (Folyt. köv.)

EGYVELEG.

„Hírlapok Nagy-Britanniában. Hivatalos adatok szerint Nagy-Britanniában a jelen év kezdetén 2255 hírlap jelent meg, köztük 185 napi lap, magában Londonban 461 lap. Hogy az emelkedés ott is újabb keletű, mutatja az a tény, hogy 1846-ban még csak 551 lap volt, köztük 14 napi lap. Ebben a számban különben nincsenek benn a folyóiratok, melyek száma 1901, a legtöbb (473) vallásos tartalommal.”

„Basrelief alaku élő szobrokat mutatnak be Rómában a karneval alkalmával. Egy göríasi diadalív alulrómai ruhába öltözött alakokat helyeznek el, azok felett sorrendben a középkort s új kort ábrázoló alakokat. A diadalív megnyitása után ezek az alakok is résztvesznek az ünnepi körmenetben.”

CSÁVOSSY BÉLA,

a képviselőház új háznapja.

Egy jó háziasszony kötelességeit paragrafusokra fejteni nem volna nagyon könnyű feladat. Tudnivalót pedig rendszerbe gyűjteni, no az meg merő képtelenség. A mindennapi élet az ó aprólékos gondjával-bajával minden egyes háztartásban más-más formában jelentkezik, kódex arról nem írható.

De ha már egy közönséges háztartás vezetése is ezerféle irányuló képzettséget feltételez: képzhetni, mi minden kívánatik az ország házának a vezetéséhez, mely a háznap gondjaira bizatik.

Először is megkívántatik tőle, hogy szép, mutatós külsejű legyen, a kin meglátszik, hogy férfi s hogy igazi férfias erély lakozik benne. De azután megkívántatik az is, hogy egy gondos házi asszonynak minden erénye meg legyen található benne: a legelőször érlelt tehetség, a mindenre kiterjedő gond, leggyöngébb figyelem, finom tapintat, mindenkit lekötőző előzékenység, nyájasság, szivesség, — szóval, megkívántatik tőle, hogy ez a férfi mintaképe legyen a valódi nőnek, sőt több: a valódi családapának.

Hát ez nem akárki fiától telik ki. A boldogult Kovács Lászlóban, ki az alkotmányos szabadság kitérése óta két évtizeden át erje lankadtáig viselte e tisztet, megvoltak a kellő férfias erények; de a háznapigához szükséges női erényekből sok hiányzott benne. Ő tőle forró nyárszakán ruhájukkal bizvást oda ragadhattak a honatyák bős padjaikhoz, nem segített a bajukon, sőt még neki állt feljebb: „Hiszen nektek jó az, ha a képviselői szék a ti személyetekhez hiven ragaszkodik.” Ő kiválogatta, kiket kényeztessen. A főrendek üzenethordó dísz-jegyzőit senki nem tudta olyan gráciával bevezetni a népképviselő házába s onnan kikisérni kardonan; némely új miniszterek beközönszöntésekor senki sem tudott oly virtuozitással kéziratból sugni; az meg hisztórikus dolog, hogy a haza bölcsének egész életében ő szállította a ház kasszájából a diurnumait, mely szolgálataért az öreg urtól mindig egy piczula borraivalót kapott.

Telegi Géza gróf lett utána háznapja, a ki éveken át tanulmányozta a háznapgyi irodában ennek a fontos állásnak a titkait, de mire aztán teljes mértékben alkalmazhatta volna fáradságosan szerzett ismereteit, úgy találta, hogy ennyi tapasztalattal nagyobb missziót is betölthet, s elvették belügy-miniszternek. Ugy jött aztán helyébe Bezerédj Viktor, a ki aztán korlátot csináltatott az elnöki emelvény előtt, hogy ne szonghassanak a jegyzői karnak épen a fülebe a médiumon tanyszó képviselő urak, a mi, különösen névszerinti szavazások idején, alkalmatlan is lehet. Ő látta el a ház folyosóit prózai légfűtés helyett romantikus kandallókkal, ő oltalmazta a törvényhozók testi egészségét a légvonal támadásai ellen szelfogó üveg falakkal s csinált sok más reformot is, a melyekkel halhatatlanságát megalapíthatni vélte. De Bezerédj is elment Telegi nyomán a belügyminiszteriumba közigazgatást centralizálni. A háznapgyi kard ekkor Almássy Gézára maradt, a ki buzgón folytatta elődjének reformjait, s ki tudja, mi minden nem alkot, hogyha Szapáry miniszterelnök egy ellenőrzetlen pillanatában télviz idejére nem tüzi ki a választásokat. A téli választások künnerkesztették a t. Házból a t. házi gazdát. Gondoskodni kellett más háznapgyjelőtről. De ki legyen az?

Nehéz feladat lett volna azt kitalálni, ha nem jó segítségül egy szerenéses inspiráció. De jött. A ház legnépszerűbb emberét kell megválasztani a háznapgyi tisztre. De ki az a legnépszerűbb ember a sok közül?

Hát ugyan ki lehetne más, mint a gazdasági bizottságnak sok éveken át szerepelt előadója, a kit a t. Ház mindig nagy lelki-megelégedéssel látott fölvonulni az előadói székbe, hol aztán röviden, de velősen proponálta, hogy a t. képviselőház erre a hónapra a napidíjakat magának megszavazni méltóztassék.

Csávossy Bélának e havonkint meg-megújuló propeziói ellen soha nem történt fölszólalás, vele szemben elnémult és megjuhászodott a legádázabb opposzió is. Sőt nem volt titok, hogy a ház mindig örömet látja, sőt olykor türelmetlenül várja nyájas arcának a szőszéken fölmerültét, jól tudván, hogy ő a sokszor kellemtelenedő többi előadótól ép ellenkezőleg, mindig csak örömdetes tudatással szolgál hallgatóinak.

A ki a t. Háznak ennyi kellemes perczet szerzett, megérdemli, hogy jutalomban részesüljön. Így lett meg Csávossy Béla egyhangulag háznapgygyá.

Megérdemelte máskülönb is. Már eddig is nevezetes volt arról, hogy Budapesten vagy négy nagy háza van. Nagy ház és háznapgy egymáshoz közel eső két fogalom, nem kellett hozzá nagy erőszakolás, hogy egyszer aztán találkozzanak. A mi most Csávossy Béla személyében sikerült is neki.

Csávossy Béla különben 48-as ember. Már tudniillik a mennyiben 1848-ban született, azokkal a sokat emlegetett jó törvényekkel egyidőben, szeptember 12-én. De csak ennyiben 48-as, máskülönb a mamelukoknak a fajtájából való, de a szeretetreméltó fajtájából. Budapesten végezte középiskoláit és a jogi

Ellinger E. fényképe után metszette Morelli. CSÁVOSSY BÉLA, A KÉPVISELŐHÁZ ÚJ HÁZNAJGA.

tanfolyamot, még pedig oly sikerrel, mintha itt szerzett tudományából kellett volna megélnie, holott mindenki tudta, hogy Torontál megye egyik legvagyonosabb nagybirtokosának, Csávossy Ignácznak a fia.

Huszonkét éves korában szülőmegyéje tiszteletbeli aljegyzője lett; de már a következő 1871. évben a belügyminiszteriumba lépett be, hol három évig mint szorgalmas, kitaró tisztviselő működött. A szakadatlan munka, melyet igen sokszor éjjel is folytatott, annyira meggyöngyítette szemeit, hogy kénytelen volt hivataláról lemondani.

1875-ben választotta meg először, még pedig egyhangulag, a párdányi kerület képviselőnek, s azóta folytonosan e kerületet képviseli a házban.

A háznak nem a szónokló, hanem a dolgozó képviselői közé tartozik. Tizenkét évig volt tagja és előadója a gazdasági, éveken át a kérénybi bizottságnak s többször volt delegátus.

A mellett a közjótékonyági mozgalmakban is övé a legtevékenyebb szerepek egyike. Jegyzője és igazgatója a „A magyar szent korona országai vörös kereszt-egylete”-nek, tizen-nég év óta pénztárnoka az „Országos kisedelő egyesület”-nek. Élénk részt vesz megyéje politikai és gazdasági életében, szorgalmasan látogatja a törvényhatóság gyűléseit, épít meggyének vasutat, csinál és vezet takarékpénztárt s a gazdasági egyesület munkáiban is buzgón működik. Szóval azokból a honatyákból való, a kik gondosan ápolják kerületüket.

A mellett, hogy honatyja, egyúttal gondos és gyöngéd családapja. Neje a jótékonyági mozgalmak terén oly jól ismert nevű Kralovszkyné-nak a leánya. De nem csak apa, hanem már pláne nagyapa.

Pedig olyan fiatal embert mutat külseje, hogy a ki szelid, sima, üdepiros arcába néz, inkább mondaná, hogy ő az unoka, mint azt, hogy unokája van.

I. NAPOLEON ÉS KORA.

V. (Vége.)

Napoleon bukása.

Sötét és fenyegető szírtsoport kívülről, éles ormú sziklacsúccokkal, minden tenyészet nélkül, lelket fagyasztó vadon kinézésével. Mindazáltal belül volt egy pont, a hol pázsit zöldje kötötte le a szemet, viruló fák, tetszetős kilátás, és néhány csinos épület. Ez volt Plantation House, a sziget egy szél ellen védett, félreeső zugában. A sziget sziklacsúcsain megtorlóldó felhők felfogták itt a nap égető sugarait s a tropikus helyre egy darab mérsékelt égvöet varázsoltak. De midőn elfrisztették a légkört, egyszersmindrendkívül változékonyvá tették az időjárást is, úgy, hogy ugyanazon napon köd, nap és eső egymással váltakozott.

Egy jókora kiterjedésű plateau, Longwood, mintegy 532 méterrel a tenger színe fölött, volt a sziget kormányzójának lakhelye. Ezt a helyet rendelték ki Napoleonnak is tartózkodásra. Kiséréte Bertrand gróf és grófnéből s azok három gyermekéből, továbbá Montholon gróf és grófnéből és gyermekeiből, Las Casas gróf és fiából, Gouryand tábornokból, négy komornyikból, orvosból, szakácsból és tisztességes számu cselédségből állott. Az előbbiek udvari tisztségeket kaptak, s mindent a Tuileriak mintájára rendeztek be. Az asztalt Párisból hozott ezüst- és porcellánnemű díszítette, a cselédek ezüstös varrású zöld kabátot, fehér mellényt, fekete selyem nadrágot, fehér selyem harisnyát s csatos cipőket viseltek.

Napoleon estét rendszeren asztalnál töltötte; csemegénél előhozatta Racinet, Corneillet vagy Moliéret s a szavakkal: „Melyik színházba megyünk ma? Talmát vagy Fleury-t hallgatjuk-e meg?” valamit felolvasatott magának. Ha nem volt felolvasás, játékasztalt hoztak elő s gyakran lehetett tapasztalni, hogy Napoleon játék közben szorakozottan merengett el valamin, vagy eltolta magától a játékokat, gyorsan felállott, hogy szobájába menjen. Napal olvasott, lovagolt vagy kocszított, később kertesztettel is foglalkozott, vagy emlékiratit írta.

Ilyen volt a császár életrendje, egyszerű, egyhangú, de azért mégis szükségesnek tartották a legéberebb figyelemmel kísérni minden lépését. Levelet nem küldhetett és nem kaphatott, a nélkül, hogy előbb a kormányzó fel ne törte volna, azonkívül a londoni külügyminiszterium kezén is átmentek. Látogatókat sem volt szabad fogadnia a kormányzó külön engedélye és ellenőrzése nélkül. Mivel pedig tudták, hogy a császár sétái közben szeretett beszédebe ereszkedni a szigetlakókkal, közzönni hagyott magának átalok, vagy meg-megállt a házak kapui előtt, hogy megsimogassa a gyermekeket, kik fiára emlékeztették, kiadták a rendeletet, hogy a lakosok büntetés terhe alatt térjenek ki előle, sőt magok közt se beszéljenek a „francia tábornokról”.

1816 ápril 14-én Cockburn tengermagyot Hudson Lowe jött helyettesíteni Szent-Ilonán. Másnapra bejelentette látogatását a császárnál, a nélkül, hogy engedélyt kért volna erre. A császár azonban nem mutatta magát, s a fogadást következő napra tűzte ki. Ez alkalommal Napoleon úgy nyilatkozott látogatójáról, hogy az valódi hyena-arcú, a ki harapni akarna, de eltiukolja azt.

Ez itéletében Napoleon nem is csatlakozott. Hudson Lowe bárkinél jobban rátermett arra a gyűlöletes foglári szerepre, melyre rendeltetve volt. Mihelyt megérkezett, kisebbre szorította a

Andante. Impromptu.

IMPROMPTU. — SZABADOS KÁROLY UTOLSÓ SZERZEMÉNYE. (A szerző kéziratának hasonmása.)

császár szolgáló személyzetét, majd a két *Las Casati* távolította el, majd orvosát. Az angol *O'Meara* is elűzte, mivel nem akart kész és engedelmessé eszköztől aljasulni, s ezt ép akkor, mikor a császár hanyatló egészsége fokozottabb ápolást igényelt volna. A Bonaparte-család más orvosát és papot kívánt küldeni Szent-Ilonára. A papot maga *Napoleon* kérte. *VII. Pius*, ki Európa koronás fői közt az egyedüli volt, a ki a fogoly császár érdekében szót emelt, készséggel adott meghatalmazást két papjának, hogy minden egyházi joghatóságon kívül álló helyen tisztjüket végezhesék. Mint orvos *Antommarchi* pisai tanár küldetett Szent-Ilonára.

Antommarchi nagyon nyugtalanítónak találta a császár állapotát. Az egész 1820. év gyöngéledés és javulás között telt el.

1821 március 17-én *Napoleon* így szólt orvosához: «Nem a gyöngeség, az erő dönt le; az élet öl meg.» S a felhőtlen égre tekintve, folytatta: «Hat évvel ezelőtt e napon Franciaországban felhős volt az ég (akkor tért meg Elba szigetéről); ah, ha e felhőket láthatnám, meggyógyulnék.» Majd orvosa kezét mellére tette: «Egy mézsároskést szúrtak ide, — úgy mond, — s pengéjét a sebbe törték.»

Ápril 2-án éjjel kelet felől üstökös jelent meg. «Üstökös! — kiáltott fel — ez volt Caesar halálának jele.»

Két hét múlva megcsinálta végrendeletét, de pár napra rá ismét jobban érezte magát. «Nem csalódik, — szólt orvosához, — ma jobban vagyok, de csak azért, mert végem közeledik.»

Dr. ROSKOVÁNYI ÁGOSTON.

1807—1892.

Magyarország egyik legrégebbi és vagyoni tekintetben az elsők közé tartozó püspöki széke üresedett meg Roskoványi Ágoston, Nyitra püspökének halálával, ki több mint negyven esztendőig hordozta a pásztorbotot, éveken keresztül nesztora lévén a püspöki karnak. Az elhunyt agg főpásztor mint kiváló egyházi tudós és fáradhatatlan író tűnt ki. A jótékonyág gyakorlásában pedig önmagáról feledkezett meg, dús gazdag jövedelmei mellett valóságos apostoli szegénységben élt, a világtól teljesen elvonulva, mint valami aszkéta. Életrajzi adatai a következők:

I. NAPOLEON SÍRJA.

szent-ilonai sziget képe éjszakeletről.

Azután hozzátette, környezetéhez intézve szavait: «Ha meghalok, mindegyiteknek meglesz az az öröme, hogy visszatérhettek Franciaországba, viszont látjátok szülőiteket, barátaitokat. Én a mennyben látom viszont vitéz bajtársaimat.» S emelt látom folytatta: «Kléber, Desaix, Bessières, Duroc, Ney, Murat, Masséna, Berthier — mind előmben jönnek. Beszélgetni fogunk háborúink fölül a Scipiókkal, Hannibállal, Caesárokkal, Frigyesekkel, ha csak, — jegyezte meg mosolyogva, — meg nem ijednek odafönt ennyi harcosostól egy csoportban.»

Keserű szavakban tört ki Anglia eljárása ellen, melylyel illette. «Ide kellett zární engem az egészségtelen négy fal közé, ki lovon jártam be Európát. E rettenő pusztaságban halva meg, távol enyémtől és mindentől megfosztva, halálom szegényét és iszonyát hagyom az angol uralkodó-háza.»

1850-ben egrí főkapitány helynök, majd Bartakovics Béla érseksége alatt 1851-ben érseki helytartóvá lön. De már néhány hónap múlva kinevezetett váci püspökké, mely püspöki széke 1845-től, midőn Nádasdy Ferenc grófot kalocsai érseké kinevezték, üres volt. Roskoványi 1851. végén foglalta el a váci püspöki széket. Installációja a lehető legegyszerűbb volt, mert Roskoványi éppen semmit sem adott a külső fényre. Váczott először a székesegyház restaurált. Eddigi cserép födelét vörös réz cserélte fel. Belsejét is jelentékenyen kicsinította és 85 mázsás új harangot helyezett el az egyik toronyban. A templomi énekkart egészen újjá szervezte. A zenészek részére tisztes fizetést biztosított. Ezenkívül a tanuló ifjuság részére több ösztöndíj-alapítványt tett. Különben már ekkor teljesen elvonulva élt a világtól, könyveit közt. A palota kertjében való sétái voltak egyedüli élvezetei. A váciak

még ma is hálással emlékeznek meg Roskoványi jótéteményeiről. Halálán híre az nyilvános épületeken, sőt több magánházon is kitűzték a fekete zászlót. Roskoványi 1859-ben a nyitrai püspöki székre nevezetett ki, mely Palugyay Imre halálával megüresedett. Közel 34 évi nyitrai püspöksége alatt kizárólag egyházmegyéjének, tudományos kutatásainak és a jótékonyágnak élt. A lelkeskedő papság jövedelmeit rendezte, a hiányt a sajátjából kiegészítette. Az egyházmegyei alapra 100,000 forintot adott, a nyitrai gimnáziumnak 60,000 forintot, a nyitrai és szolnoki apáca-iskolák alapjára 100,000 forintot, ösztöndíjakra 50,000 forintot, a nyitrai és nagyszombati apáca-internátusokra 30,000 forintot, a papnevelő-intézet kibővítésére 150,000 forintot, a szegény lelkészek segélyezésére 60,000 forintot, a kis-seminárium létesítésére 150,000 forintot, az egész nyitrai egyházmegye területén a stólamegáltásra 300,000 forintot, az egyházmegyei könyvtár biztosítására 200,000 forintot, a nyitrai menház alapjára 120,000 forintot alapítványt tett. Ezen kívül 30,000 forinttal járult hozzá a nyitrai honvédságtörő létesítéséhez. Az úton-útfélen szétosztott alalmazásának pedig száma nincs. Közel két millió forintot osztott ki a szűkölködők között. Ezen kívül óriási költséggel kiadta a papi nőtlenégről, a vegyes házasságról, a papaságról, a B. Sz. Mária szepölten fogantatásáról szóló több mint hetven kötetes forrásműveit. A király kinevezte Roskoványit valóságos belső titkos tanácsosává és 1883-ban feldiszítette az első osztályú vaszkorona-renddel. Az utolsó évtized eleje óta Ros-

LONGWOOD.

koványi már ki sem mozdult Nyitráról. Valóságos remete életet folytatva fejezte be életét február 24-én este 7 órakor. Alig volt négy napig beteg. Halálát közeledni érezvén, érzékeny bucsút vett udvari papjaitól, tisztviselőitől és cselédségétől. Végrendeletében hátrahagyott vagyonát jótékony célokra hagyományozta, rokonainak semmit sem hagyott. Jellemzése a «Főv. Lapok» czikkéből vesszük át a következő sorokat:

Ha három-négy századdal előbb születik, akkor ő a kornak igazi fia; de a 19-dik század változott viszonyai közt úgy tűnt föl, mint a mult idő egy árnyéka, mely bár közünk mozgott, de tulajdonképpen nem élt közöttünk. Aszkéta életű pap volt, kinek a püspöki gazdagság nem okozott örömet; kerülte a fényt s különösen a fényűzést, s nem élt dúsabban a főpásztori nagy palotákban sem, mint valaha a maklári kis káplán-szobában.

Az, hogy ungmegyei gentry-család sarja, kinek apja földbirtokos és táblabíró volt, soha sem látszott meg rajta; a pénzzel és szóval mindig fukaran bánó, szerepelni nem vágyott s elfeledte ama kötelességeket is, melyeket a magyar közjogi ró a katolikus egyház püspökeire. Nem látta őt soha senki a főrendiházban, hol széke folyást üresen állt. Nem jelent meg udvari ünnepélyeken sem. Hiuságnak tartott minden világi örömet és pompát; politikában nem vett részt soha; csak papi kötelességeinek élt, de prédikálni sem szeretett s a helyett istenes könyveket írt tömörked vaskos kötetben, az egyház általános nyelvén, latinul, s roppant dogmatikai tudomány munkái megvannak ugyan világszerte a főpapok és hittani intézetek könyvtáraiban, de hogy még a papok körében is közkezen forognának, bajos volna állítani.

Váci püspöksége korából beszélnek, hogy Roskoványi Vörösegyszázán bérállt, midőn Vácra lő megkapta a sürgönyt: jön az uralkodó, siessen fogadására. Sietett, otthon felöltözött díszbe s papjaival a templom ajtajába állt. Akkori nagyrépostja: Hanlik

s a főhivatalnokok magyarázták neki, hogy a pályához kell kimenie. «Nem, fiam, — mondta nekik, — püspöknek templomban a helye. Meg is történt, hogy az uralkodót kellett hozzá vezetni, a templom kapujába.

Az alázettség különös példányképe volt, de abban büszke, hogy valaha a kormánytól valamit kérjen. Egyszer föl is lázadt benne püspöki méltóság-érzete — Bécsben, hová gróf Thun kultuszminiszter hívta meg, véleményt mondani a konkordátum ügyében. Midőn aztán be akart a miniszterhez menni, az ajtónál az azt mondta: — «Boesánat, most a pénzügyminiszter van benn!» — «Mondja meg hát a miniszter urnak, hogy magyar püspök nem szokta meg az előszobában való ácsorgást.»

Mivel sem a politika, sem a nemzetiség ügyei nem érdekelték: nem állt magyar hazafi híreben. Az alkotmányos mozgalmak kezdetén a föllobbanó váci fiatalok, kik a «gutgesint»-ek ellen az utcán tüntettek, ő neki is macska-muzsikát adtak. Mondták, hogy akkor könygördült ki a szeméből s azt súgtotta: «No ezt én nem érdemeltem meg!»

Ámbár csak az égi dolgokkal foglalkozott s ezek miatt nem volt gondja a földiekre, mégis kellett valami benső vonzódnásának lenni a szabadságharc emlékeihez. Ezt bizonyítja az, hogy nagy könyvtárban, melyet újabb időben nyilvánossá tett, gondosan meg vannak szerezve a szabadságharc idejében megjelent vagy később arról írt munkák és hírlapok.

Trefort miniszter, bár többször megfordult Nyitrán és vidékén, a püspököt nem látogatta meg, mert vad embernek tartotta, kinek nem kell ez a mi földi társadalmunk. Simor primás aztán egyszer azt mondta Trefortnak: «Nem vad ember az, csak remete-életet folytat. Méltó volna személyesen ismerni meg.» A miniszter aztán részanta magát s elment hozzá. Láta akkor a püspöki konyhát is, hol huszonöt szegény tanuló étkezett. — «Ezek — mondta a vezető pap, — szegény tót fiúk, kiket a püspök tart élelemmel, ruhával, tanítással. Tizenhárom éve teszi ezt s így már 325 tót ifjúból csinált jóra való magyart.» — «Derék! — jegyezte meg a miniszter. — Így aztán adjon is az isten sok ilyen pánszlá-vot nekünk, minő a püspök.» Meggyőződött a miniszter arról is, hogy ez a szelíd, kegyes életű, elvonult főpap igen tudományos ember. Nemsokára lehetett is olvasni a hivatalos lapban, hogy ő felsége a nyitrai püspököt az első osztályú vaszkorona-renddel tüntette ki.

Rossz gazda volt, az igaz, de magára alig költött valamit. Sok időt át testvére, Roskoványi Boldizsarra bízta jószágainak kormányzását, a ki jó szívű vala a gyöngeségig, úgy hogy csak az nem szedte rá, a ki nem akarta. De vagyont bizony nem gyűjtött, és épen nem gazdagon halt meg. Budapestben nagyon kevés ember van, a ki látta valaha a püspököt. Még a miniszterek sem ismerték. Nem járt ő sehová. Voltaképp a nyitraiak sem nagyon ismerték. A városba csak nagyepéntek napján hajtatott be vén gebéin, rozszant hintóján, hogy a szentesirokat sorba látogassa. Társaságokban nem fordult meg, s annyira vitte az elvonultságot, hogy néha még a vele egy hajlék alatt levő embereivel is írásban érintkezett.

Mult év november végén volt püspöki felszázados jubileuma s akkor sem igen mozdult ki hajlakából, örülve, midőn tülesett némely kikerülhetetlen tisztelésen. Azt nem szerette, ha dicsérték, kivált szemtől szemben. Azzal ünnepelt főleg, hogy sok jótékony, főleg egyházi jellegű alapítványt tett, segítve szegény papok, segédlelkészek és kántortartók anyagi helyzetén. Köszönetet azonban nem várt.

Gazdag püspökségben szegény püspökként élt, valóságos askéta képét hagyta maga után emléklül. Nem e világból való volt s emléke nem is a nemzeti történelem, hanem a különös jelenségek könyvébe lesz jegyezve. A lemondás következetességének megtestesülése, de valami elvont erényesség, mely nem hat termékenyítőleg, buzdítólag, mivel nem lelkesíthet.

SZABADOS KÁROLY.

1860—1892.

A fénynek és árnyak tragikusabb egybeszővődését aligha tünteti föl jobban művészi pálya, mint «Viora» boldogtalan életű szerzője, a közelebb elhunyt *Szabados Károly*. Homlokán a műsák csókjával, merész és jogosult vágyakkal, a legnemesebb becsvágygal lépett az élet küzdterére. Mosoly és biztatás fogadta a szerény kezdet, melegen dobogó szive már érezte a boldogság enyhét, a kiérdemelt dicsőség sugarait, midőn a sors, mint a görög tragédiák kegyetlen fatuma, gáncsot vetett neki s a legszigorúbb pusztulással semmisítette meg.

Közvetlenül jeles alkotása, a «Viora» című ballad szinrekerülése előtt, boldog házasságának második évében a legborzasztóbb betegségek egyike, az agylágyulás kerítette hatalmába. Négy hosszú

éven át izenint semmisítette meg e gyilkos kór a vérszegény és gyöngye muzsikust s mire a megváltó halál kinjaitól megszabadítá, a koporsónak csak egy eléltelenül rones jutott. A dült vonásokat ózbe csavarodó hajzat borítá, mintha egy hosszú, kinnokkal borított élet határán hajlott volna a sir fele.

Pedig mindössze harminczkét éves volt. De lelkeknek elpusztulása jóval megelőzte a test senyvedését; elméjének világosságát már két év óta áthatatlan sötétség borítá. Nem ismerte nejét, nem azokat a mosolygó gyermekarcokat, melyeknek ő adott életet, sőt «Viora»-ra sem emlékezett, melyben erőteljes zenei tehetségét oly szingvadosan tudta érvényre juttatni.

E mű bravours hangszerelésével, fulbe mászó s mind a mellett értékes gondolatokkal teli zenéjével, bizonyára még soká emlékezetben tartja a boldogtalan életű *Szabados Károly* nevét, kinek rövid, de gyásos élete történetét a következő sorokban foglalhatjuk össze.

Egy szerény viszonyok közt élő temetkezési vállalat hivatalnokának fia volt. Édes atyja, az öreg Szvoboda, maga tanította őt mint kis gyermeket zongorán. Az apa csakhamar észrevette a kis Károlynak a zene iránti mohó fogékony-ságát s tizenhárom éves korában beíratta a zeneakadémiába, hol csakhamar a nagyhirű *Volkmann* legkedvesebb tanítványa lett.

Miután a zeneakadémia összes tanfolyamait kitünő sikerrel elvégezte, Kolozsvárra kapott meghívást, mint karmester, onnan pedig 1880-ban a nemzeti színház operájához szerződötték korrepetitornak.

Mikor 1884-ben a magyar kir. operaház megnyílt, az alig huszonöt éves fiatal embert balletkarmesternek léptették elő. Ez időben fogott hozzá a «Viora» megírásához, melynek alap-gondolatát *Jókai* egyik novellájából merítette. 1887-ben nyújtotta be művét teljesen hangszerezve és a szükséges koreográfiai utasításokkal. Az *Erkel Sándor*, *Nikolics Sándor* és *Káldy Gyulából* álló operai bíráló bizottság egyhangúlag előadásra ajánlotta a művet s az akkori igazgatóság már a jelmezeket is megrendelte. De az operai kormányzatban sűrűn egymást

követő válságok akadályul szolgáltak a mű hamaros szinrekerülésének.

Ez azonban a fiatal szerzőt nem látszott keserűséggel eltölteni, bizalma művének sikerében rendíthetetlen volt s gyakran ismételte *Alsözeghy* rendező előtt, hogy ő várhat.

Ugyanez időben kötött szívbéli frigyét a ballet egyik főjászójával, *Ferenczy Paulával*, kit 1886 nyarán oltárhoz vezetett.

Igy állottak a dolgok, midőn az «Excelsior» egyik rendelkezés próbáján a zenekari tagok tágra nyílt szemekkel kezdték a karnagyi emelvény felé tekinteni, a hol *Szabados* foglalt helyet. Azt tapasztalták ugyanis nem csekély meglepődéssel, hogy a vezénylő minduntalan ritmust téveszt s nem tudja a karnagyi palézával az összhangot fegyelmelni. Ő maga rosszul-létről, főfájásról kezdett panaszkodni. A dolgnak az lett a vége, hogy *Erkel Gyulának* kellett a ballet vezényletét átvennie.

Es leinte jelentéktelennek tetsző idegbej csakhamar félreloermerhetetlen jelleget öltött s néhány hét múlva az orvosok az agylágyulás tüneteit állapították meg.

Es ezzel megkezdődött ifju életének tragédiája. A mi azután következett, azt csupa siralom elmondani is.

Baross Gábor, ki akkoriban a belügyi tárczát vezette, az operai tagok kérésére és az igazgatóság előterjesztése alapján kilencszáz forint évi díjat utalványozott neki másfél esztendőre, hogy ennek eltételével a nyugdíj jogosultságot megszerezhesse.

De családja, mely házasságának első éveiben két leánygyermekkel szaporodott, így is szűk napokat látott, s neje ismét kénytelennek látta magát a ballothez visszaszerződni, hol a «Portició néma» czimszerében már előbb is szép diadalokat aratott.

E sorslotogatott fiatal asszonynak jutott az a szomorú szerep, hogy «Viora» első előadásakor férjének kórágától lépett a szinpadra, mosolyogva tánczot leteni. De a szempilláin sűrűn gyülemelő könyvespeket a színházi látósevek nem kutatták, a közönség lelkesen tapsolt, mig ottthon, a reménytelen fekhelyen, melyet Heine poétikus kétségbeeséssel matrác-sírnak neve-

Dr. ROSKOVÁNYI ÁGOSTON, nyitrai püspök.

zett, egy fényes tehetség szármalmas torzképe szélültött nyelvvel csak annyit tudott dadogni: «Vi-o-ra...én...én?..»

Donáth egyetemi tanár önfeláldozással gyógykezelte reménytelen betegét. Egy ízben, midőn a betegség az elme működését még nem pusztította el teljesen és Szabados még kedvet érzett a komponálásra, Donáth megengedte neki, hogy zongorához üljön. Szabados ez alkalmat arra használta föl, hogy egy kis «Impromptu»-t szerezen, melyet másnap tisztán, lekötözve doktorának dedikált.

Ez volt hatványdala. A tanár úr szívességéből közöljük e kis műdalt, mely zeneleng és pszichiátriaiilag egyaránt megérdemli a figyelmet.

Képünk, mely a múlt év nyarán az elhunyt zeneköltő lakásán a családnak egy amatőr-fényképész barátja vett föl, megkapóan tünteti föl azt a tragédiát, mely e kis művész-család boldogságát dúlta föl. A génuszától cserben hagyott zeneköltő a tébolyodottak bántó közönyével tekint maga elé, a jelenet összes gyötrelme a hű hitvestárs arczán nyer kifejezést, kinek révedező tekintete egy szép multat sirat s egy vizsgátlan jövő felé küldi könnyektől árnyékolt pillantásait, míg az angyalarczú kis Paula szép vonásain tavaszi viréfyeny ragyog: a gyermekkor érintetlen boldogsága.

Szabadosnak hagyatékában, a Viorán kívül, van néhány becses zenedarab, így a többek között egy nagy zenekarra írt nyitány «Romeo és Juliá»-hoz.

Temetésén pályatársai ösztinte könnyeket sirtak. De a legnagyobb gyász a család után, kétségben kívül a magyar zeneírásé, mely benne egy ragyogóan tiszta tehetséget veszített el.

ZÖLDI MÁRTON.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Zsidó költők. Műfordítások. Makai Emília, Budapest 1892. Singer és Wolfner kiadása. Kösztettel tartozunk a fordítóknak, hogy irodalmunkat a világirodalom egy érdekes s a magyar közönség előtt eddigleg ismeretlen részével, a középkori zsidó költészet virágaival gazdagították. A héber költészet másodikvirágása a XI—XIII. századra esik, s spanyol földön, a mor uralom és mor civilizáció hatása alatt fejlődött ki. Bár az a spekulatív filozóphián szellem, mely a középkor zsidó gondolkodását jellemzi, nem kedvezett a költészetnek s tényleg a középkori héber költészet messze marad az ó testamentomi zsidó költészet és ereje mögött: mégis a középkori zsidó költők közt találunk egy pár nagyon kiváló alakot. Ilyen Salamon ibn Gabirol és különösen Juda Halévi. Ez utóbbinak megkapó hangon szól meg a végzet átkától szétszórt zsidóféj sovárgása a múlt után, a romokban heverő templom és elpusztult zsidó állam felépítésének erős vágyával vegyülve. Makai E. kötetében a héber költészetet két főalakjától találunk legtöbb darabot, de azonosul képviselve van még József ibn Chásdáj, Samuel Hánárid, Nachum, Mózes ibn Ezra, Ábrahám ibn Ezra, Chárizi és Manuello, az utóbbi már nem spanyol, hanem olasz-zsidó. Makai fordításai görüldékenyek, hangzatosak, bár forma tekintetében itt-ott még elkeltnél volt egy kis simítás. Kár azonban, hogy a héber költeményeket mind modern versalakokban fordította. Ez az eredeti sajátos hangjából és színéből kétségkívül sokat letörtült; vagy, ha a héber eredetnek versformáit megtartani teljességgel nem lehetett, legalább ismertetni kellett volna azt, a zsidó költészeletről firt tanulmányban, mely a kötet végéhez van csatolva.

A sikerült czímekkel ellátott kötet kiállítására díszes s csinosak László Fulöp díszítói rajzai is az egyes költeményekhez. A kötet ára 2 ft.

Aljának itt az érdekes műből a következő költemények:

Az ifjú.

Salamon Im Gabirol költeménye.

Még gyermekemkorom rózsapirba lángol, Sötét szemembe hajnalfény lobog, De ah! ki vár a hervadó virágtól Nyíló tavaszra pompát, illatot? Csak álmodtam, hogy ifjú, ifjú voltam, Hogy csillogóktól tündöklőtől az éj... S gyönyörbe vontam lelkeket titokban Hiú törekvés, csalfa szenvedély.

Még gyermekemkorom rózsapirba lángol, Sötét szemembe hajnalfény lobog, De ah! ki vár a hervadó virágtól Nyíló tavaszra pompát, illatot? Csak álmodtam, hogy ifjú, ifjú voltam, Hogy csillogóktól tündöklőtől az éj... S gyönyörbe vontam lelkeket titokban Hiú törekvés, csalfa szenvedély.

Nem ért e szív úgy élni, úgy vigadni, Mint annyi sok más lángoló kebel: Az ifjú hűv sem képes elragadni, Csak undorával tölti keblem! Gyötör a dal, mely hárfá húrján rezdül, Mosoly, a vidám ifjú ajkán — S alig reptül ki gyermekét szivemből Tizenhat év, tizenhat év csupán!

Nyughatlan ösztön üldözött előre, Kutatni vágytam azt, mi zárt titok: Hiába hívtak enyhe pihenésre, Úde virányok, tarka pázsitok. Mert ah! örök tudásért lelkesedtem, Dórén gondolva, majd az nyugtot ad, S cserébe érte oda kelle vetnem — Hajh, drága ár volt! — ifjúságomat.

Mint téli estén, dermesztő hidegben Fonyadni kezd fagón a levél, A min szivemmel csügtem, lelkesedtem, Kihavadtott a régi szenvedély. Tudás, tudás!... Oh, mért hogy telhetetlen A férfiszív, mely érteleme vágy? Mért hull alá oly lomhán, szárnyszegetlen, Ha a tudásnak fényfokára hág?

Nem így gondoltam, oh, nem így reméltem. Másért virrasztok annyi éjszakát, Nem elfonyadni lassú szenvedésben, Kerestem föl a bölcses asztalt. S míg homlokomra mly redköt vésőt Sok éji réméntem kízó gondolat, Felöttem lopva szíllalék az évek — Adjátok vissza ifjúságomat!

Mit ér a könny? Hazugság, mely reménytelen Kesegtetni a lombo sziveket; Mit ér a könny? mely semmisségbe vész el, Mint egy parány az ocean felett. Hiú a bölcses mérhetlen tudása, Hiába, nincs valódi bölcsesség! Kétség között, szörnyű haláltusába Oh hol találok nyugvást, pihenést?

Bücsü-dal.

Juda Halévi költeménye.

S most vedd utószor napkelet virága E dalt, a melylyel sirva távozom; Ki tudja, merre vet ki majd a gúlya, Hullám ölébe, tenger-partokon?

Oh, hadd tekintek még egyszer szemembe, Mely mint a hajnal, szende, halovány; Bár távol is, bár el-zakadva messze, Gondolni fogsz-e néha-néha rám?

Tudod-e mondd, szeretni azt, ki teged Bármerre jár is, örökké szeret, Ki egy világot, mindent adna érted S kit hű ezeredem boldoggá tehet.

Ha álmaidban megjelen a vándor, Kit messze fűzött nyugtalan szive, Ki oly közeli lesz s mégis ah! te távol! Szíved ez álmat jól megfejti-e?

Ha eltakar a sárhalom göröngye, En ott is hallom lépteid neszt, Ha lézas ajkad süg: mindörökké Tied vagyok, halálban is tiéd!

Ha éjszót hajnal fölül simolta, Az esti szél meglopja sójahod S elhozza titkon, minden éjjel újra, Hogy visszatérni vágyjon a halott.

En ott is örzöm, mindörökké híven, Egy szebb időre hű szerelmedet; Érted daczolva, ah! mi könnyű minden S téged feledni mily nehéz lehet!

A pályát int évezni messze, messze, Hová nem ér el a dalos madár, Oh nézz utószor könyező szemembe S légy oly vidám, minő egykor vsál!

Isten veled! Hajom a messze ködbe Siet a zajgó oceanon át, Nálád felejtém lelkeket örökre S én, mint az árnyék, vándorlok tovább...

A Budapesti Szemle márciusi kötetében az első közlemény «Regényes lapok az életből», melyben Haraszt Gula nagyobb francia kulturtörténeti dolgozatot kezd meg, a híres Staël asszonyról, a mult és jelenlegi század találkozó időszakának e nevezetes jelenségéről, ki tollal kezében és szalonjában a francia szellem egyik kitünőségévé vált. Nendvich Károly veterán tudósnak folytatja és befejezi algiri élményeinek leírását «Három hónap Afrikában» czímen, Hodinka Antaltól is befejező

rész jelent meg «Szerbiáról», melyben Kárity, szerb tanárnak Szerbiáról, lakosságáról és az állam leírásáról megjelent műve nyomán ad számot e fiatal királyságról. Zsigány Árpád a nem rég meghalt ír hazafi Parnell Károly életét és politikai szereplését adja elő tüzetesen. Heinrich Gusztáv a XVII. század végén a német irodalomban iskolát alapított Hofman von Hofmanswaldauról ír; Gross Emil pedig a franciaországi középiskolai reformról cikkeznek. A szépirodalmi közlemények közt Szász Károly szép költeménye, «Drága föld» és Pecz Vilmos fordításában Christophulnusk (új görögéből) «Hymnus»-a olvasható. A «Klementina leánya» France Anatol regényének második része jelent meg. A könyvismertetések Szász Károly újabb Dante-fordítását («A purgatorium»), Lenkeinek «Petőfi és a természet»-Pungur Gyulának «A magyarországi fűcsök-félék», ifj. Kemény Lajosnak «A reformáció Kassán» és Ignotsnak «A szemlélő keservei» költeményeivel foglalkoznak. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 ft, félévre 6 ft.

«Az osztrák-magyar monarchia írásban és képben» népismereti vállalat most megjelent 151-dik füzet Budapest ismertetésének folytatását tartalmazza.

Jókai Mór befejezi a «budapesti élet» rajzolását, szólván a társadalmi és politikai életéről, s a koronázásnak, mint igazi nagy nemzeti ünnepnek színekben gazdag leírásával végzi; e részt illusztrálja Székely Bertalan azon aquarel festményének másolata, mely a király esküjét tünteti föl; e kép eredetije a királyné ő felsége birtokában van. A füzet további részét Rákosi Jenő dolgozata tölti be, ki «Budapest városrészei»-ről nyújt érdekes leírást, számos illusztráció kíséretében. A füzetet szám szerint 15 kép díszíti Cserna Károly, Dorre Tivadar, Hary Gyula, Kimmach László és Nadler Róbert festőművészeink-től, kik művészi képekben is bemutatják hatalmasan növekedő fővárosunkat. E füzet Magyarország III-ik kötetének 6-ik füzele; a legközelebbi magyarországi füzetek Budapest közintézetét és a magyar irodalmat fogják ismertetni. A mű a magyar kir. állományomda kiadásában a Révai testvérek bizományában jelenik meg. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Az osztrák rész szerkesztő-bizottsága február hó 24-én tartott ülésében a Galicziáról szóló részről, tanácsoztak s elhatározták, hogy az külön kötetet fog betölteni, elválasztva Bukovinától. Ez ülésen jelent meg először az osztrák szerkesztő-bizottságnak Stefánia főherceggazsany által nem régiben kinevezett új tagja: Zaleszky osztrák miniszter, ki mindjárt ez alkalommal élénk részt vett a tanácskozásban.

Az özvegy trónörökösnek könyve. A «Lacroma» című, gazdagon illusztrált nagy negyedrétű munka, melyet a trónörökös özvegye írt, legközelebb megjelenik német nyelven Künast bécsi könyvárus kiadásában. A mű előfizetési ára füzve 3 ft, kötve 4 ft, díszkötésben 6 ft. A jövedelem jótékony czélra fog fordíttatni.

Turisták naptára az 1892-ik évre, szerkeszti dr. Thiring Gusztáv, a magyar turista egyesület titkára; kiadja a magyar turista egyesület. Naptári részrelt egyesített gyakorlati zsebkönyv, mely a kirándulások kedvelőinek, általában a turistáknak érdeklődésére számíthat.

Részben a hazai turista és rokon egyesületek czimára, e mellett pedig az utazásra is a közlekedésre vonatkozó tudnivalóknak is kalauza. Közli először is a hazai turista egyesületek tisztikarát osztályait; aztán a bennünket érdeklő utikönyvek, térképek jegyzékét; a postát, távirót illető tudnivalókat, díj-szabásokat; vasutak, gőzhajók, általában a közlekedés szabályait, díjait; fogadókat, hotelek jegyzékét; a különböző vidékek ismertetését az útjelzőekkel, turista utakkal, menedékházakkal; a kalauzokról való értesítéseket, gyakorlati szabályokat a turisták részére s általános tudnivalókat, minő a zónaidő, mértékek stb. A kemény-viszokontósi könyvet, mely jegyzetekre való úres lapokkal is el van látva, az egyesület tagjai írták, nem tagok 1 ft 30 kérté szerkezthetik meg.

Por és hamu, barátim s jó embereim emlékezte, írta Agai Adolf, (Porzó), a jeles társzáró, ki e 366 lapot elfoglaló kötetben adja együtt megemlékezéseit elhunytokról, kikről alkalmosszerűleg írt, úgy szólván — mint mondja — a halottas ágy szélén ülve. Közvetlen érzéssel adódik emléktűnek, nagyoknak, kisebbeknek. A szerző szerint: «a kinek járt fényes árnyékában, s a kinek illt lábainál, a kit barátul fogadott, s a kinek érezte keze melegét.» Rövid előszó nyitja meg a kötetet, melynek tárgyát a szerző azzal indokolja, hogy mikor az ember túl van az ötvénen, több

az ismerőse a temetőben, mint a városban. «A halál» ezíml emefuttatás nyitja meg a kötetet, bölcséleti fejtegetés, mely illő előhang a tartalomhoz. Ágai a következők emlékeztetést újítja föl.

Kecskeméthy Aurél, Greguss Ágost, Arany János, Izsó Miklós, Pompéry János, Simonffy Kálmán, Hugó Károly, Török János publicista, három orvo: Skoda, Bókai János és Balogh Kálmán; Pákh Albert, Kertbeny Károly Mária, Széchenyi, Toldy Pista, Márkus Pista, Gyóry Vilmos, Zajzoni (Rab) István, Tóth Kálmán; három cigány: Rácz Pál, Berkes Lajos, Bunkó; Szilágyi effendi, Ludassy Mór, Vörösmartyné, az «örög úr» (Deák Ferencz) sat. A megemlékezések komor hangbába vigabb elemek is bevezülnek, a mint a szerző jellemzi az elhunytakat, elbeszél egy-egy epizódot életéből. A kötet ára 2 ft 40 kr. Az Athenaeum adta ki.

A honvéd-névkönyv. Az 1848/49-iki honvédseregnek 1890-ben még életben volt tagjáról Mikár Zsigmond 49-iki honvéd százados terjedelmes névkönyvet adott ki, melyben a tisztikar és a legénység neve, foglalkozása s jelenlegi lakhelye is ki van tüntetve. A könyv összeállítása, tekintettel az ország minden részében elterjedt s többnyire hiányos szervezetű honvédek felületés létszámára, minden esetre nehéz feladat volt, melyet Mikár szerencsésen oldott meg. A Pesti könyvnyomda részvény-társaság kiadásában megjelent névkönyv ára 3 forint.

Alkalmi népszínmű-pályázat. A népszínmű bi-zottság 100 aranyos pályadíjat tűzött ki a negyvennyolcz eseményeket tárgyaló alkalmi népszínműre, mely a március 15-iki eseményeket is magába foglalta volna. Az első pályázat eredménytelen maradt; másodszor is kintűtök a jutalmat, de ismét kellő eredmény nélkül. A tizenegy pályamunka között csak kettő akadt olyan, melyet föl lehet említeni: «A szabadság napja» és a «Március 15. vagy a pesti ifjak» címűek, de a népszínmű bi-zottság ezeknek sem adhatta ki a díjat.

Révész Bálint irodalmi művei. Debreczen nagy-hírű lelkészének és tisztántulí egyházkerület ref. püspökének hátrahagyott irodalmi művei kiadására vállalkozott Hornyánszky Viktor budapesti kiadó-hivatala.

Az irodalmi hagyaték halotti imádságokból, ünnepi és alkalmi beszédek, eddig meg nem jelent különféle imádságokból és liturgiái beszédek, áll. Ot vagy hat kötet adható ezekből sajtó alá, s a rendezést Csiky Lajos debreczeni theologiai akadémiai tanár vállalta el. Kivel Révész is sajtó alá rendezette «Egyházzsartartási beszédek» művének bővített kiadását. Ez év végéig három kötet, a jövő évben szintén három kötet jelenik meg. A kiadó megrendelési felhívást bocsátott ki, egyelőre a három első kötetre, kötetenként 2 firtjával, márc. 31., jul. 31. és okt. 15-ikén történendő befizetésekkel. A kiadó (Budapest, m. tud. akadémia épülete) márc. 15-ikeig kéri a megrendeléseket, miután az érdeklődéstől függ, hogy a protestáns közönség kívánja-e nagynevű püspök irodalmi hagyatékának kinyomatását.

«Potpourri» című album két-kékre való zongorakivonat-jelent meg Szabados Károly «Viora» ballad-jének zenéjéből, Rózsavölgyi és társa kiadásában. A korán elhunyt nagytehetségű zeneköltő művének legszebb részét vannak itt egybegyűjtve s már második kiadását ér a füzet. Ára 2 ft.

A képzőművészeti társulat műlapja. A képzőművészeti társulat új műlapja Bemczur Gyulának «Mályvák közt» című szép festményének színnyomata másolata. A festmény — viritó mályvák közt játszó amorettek — a múcsarnok 1890-iki őszi kiállításából választották ki, s a sokszorosítás Kádár Gábor Párisban élő hozzánk fia műterében készült, a szines nyomást is ott végezték. Nagyon sikerült szép munka, életheljes színekkel, puha, finom részletekkel, melyek megfelelnek az eredeti művészi hatásának. A képet most küldözik szét a társulat tagjainak, kik értékes műlapot nyernek benne, mely minden szalonnak díszére válik.

Marr Károly festménye a múcsarnokban. Marr Károly amerikai német fiatal festőnek «A flagellansok» című festménye, mely Münchenben kintüntetést nyert és azóta Németországban majd minden nagyobb városban ki volt állítva, március elsejétől a múcsarnokban látható. Óriási kép, több száz alakkal. Nagy erővel és hatással van festve.

A XIII—XIV. század sajátos csapásai alatt a vezeklő hívek fanatikus csapatai jelentek meg s jártak városról városra — főleg Olaszországban — ostromozva, szakgatva magokat. Énekelve, olykor térdén csúszva, az önkínzás folytonos gyakorlása közt vándoroltak. Ezek a flagellansok. A nép bár irtózáttal

szemlélte a rajongó bucsujáratát, de a fanatizmus hatása alatt szintén csatlakozott a menethez. Ezt a jelenetet ábrázolja a festmény, melynek színterül a művész valamelyik olasz várost választotta. A festmény minden megkapó realizmusall állít elénk. A feligazított tömeg kegyetlen fanatizmusra vagy az ajtatosság tákrözöklik az arcokon. Az előtérben lévő alakok életnagyság. A templomok és paloták által határolt utcán végig a nép tolong, hol megborzadva a rémes felvonulástól, hol a ragályos örjónegésbe belesodorva és vad lelkesedésre hevülve. A domnak magásra helyezett ajtaján a püspök és a kísérés papok, a hívó néppel, kiléptek a lépcsőzet felső fokára. A püspök áldogal emeli kezét a vezeklők csoportja felé, a kik közül többen a lépcsőre térdelve, fogadják az áldást. Aggok, erőteljes férfiak, ifjak, övig meztelen felső testtel, lefelé fehér lepelbe burkolnak, mintegy magvát képezik ennek a seregnek. Jobbjokban az ostort suhogtatják maguk ellen. Egy fanatikus szerzetes, fekete és fehér öltözötben s egy másik pap, sötét, hosszú ruhában, pipkával a fején, a csapat vezetői. A másik oldalon vezeklő barátok, keszrebe tett rudakon egy párnák közt halálos betegesen fekvő füt hordanak. Férfiak és asszonyok a népből lázasan tolakodnak oda, a sápadt fiura hajolnak, megragadják a kezét, mintha érintésétől várnák az áldósságot. Magasan a középső csoport felett, a megváltó érez képt emelik, melyet áldozott szerzetesek hordanak a vállokon, égő gyertyákat vívők kíséretében. Hátrább egy fehér szakállú püspök, egyházi díszben, fehér tikaróval fedett lovon közeledik, a kit a mellette haladó vezeklők meztelen karjai támogatnak. Nagy vérsiro lobogó s máj zászlók lengenek e csoport fölött. Sötét esuklyás barátok szakítják meg helyel-közöl a flagellansok sorait, azoknak többnyire szikár, esontos és világos színt meztelen felső testeit, míg a magásra tartott karok a vezeklő ostort forgatják. A távoli háttérben, a házak tető felett kimagasló domboldalon, tornyok, ciprusok, piniák és nyári lakok tűnnek elő.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia febr. 29 én összes ülést tartott b. Eotvös Loránd elnöklele alatt.

Klug Nándor emlékbeszédet mondott dr. Jendrasik Jenő néhai rendes tag, az orvosi egyetem élet-nitá tanára fölött, kinek arczképe is föl volt függesztve az ülésteremben. Az emlékbeszéd kimerítő méltatta az elhunyt tudományos érdemeit. Ezután sora kerültek a folyó ügyek, a melyekről Szily Kálmán fötitkár referált. Hosszas élejtkezés kíséretében vétek tudomást, hogy a dunagőzhajózási társaság a Széchenyi-emléktáblára 1000 forint küldött. Mahésacsandra Nyajaratna kultúr szerztíratot küldött Hunfalvy Pál elhunyt alkalmából. A kereskedelmi miniszter a «Nemzetgazdasági Szemle» 1891-ik évfolyamának segélyezésére 500 forint utalványozott és 500 firtot adományozott egy ipartörténeti pályakérdésre. Elhatározták végül, hogy az évü ünneplés közgyűlést az akadémia május 8-ikán tartja meg.

A történelmi társulat e havi ülése (márc. 3.) Pulszky Ferencz elnöklele alatt ment végbe.

Dr. Szádeczky Lajos tanulmányt adott Szeremi György életéről és emlékiratáról. Szeremi, ki a mohácsi vész utáni időszakban írta történeti jegyzetait, s Lajos király és Szapolyay Jánosnak udvari káplánja volt, nagyon fölhiya maga iránt az ovatosságot. V. Lászlót a Dunába fullasztja, Mátyás a nádor által öleti meg, Ulászlót neje által mérgezteti meg, Szapolyay Fráter György vesztli el méreggel, II. Lajos szerencsétlen királyunkat Szegedén vizgatja le a mohácsi csatából való menekülése közben Szapolyay György által. Időszámítása is zűrzavaros. A figyelemmel hallgatott előadást a társulati ügyek előzték meg. Tisza Kálmáné, a társulat pártfogója, legújabbban kétszáz forintra emelte föl alapítványát és gróf Andrassy Gyulát és báró Wenkheim Frigyeset nyerte meg két-kétszáz firtos alapítónak; Nagy-Körös város közönsége száz forinttal az alapító-tagok sorába lépett.

A földtani ádatok márc. 2-iki ülésén dr. Szádeczky Gyula «Tudat Erdély közéletéhez» czímen ismertett Nagyágról egy új kötetet. Továbbá Lesnykról (Hunyadmegy) több újabb kötetet mutatott be. Utána Szentágh Tamás «Nagy-Károly, Tasmán és széplak környékének geologiai magyarázatához» czímen értekezett. Foglalkozott a terület általános és részletesebb földtani szerkezetével s a használatos közetanyagokkal, valamint a vidék ésványos forrásai-val. Halavás Gyula bemutatja a Pestmégye szélén fekvő Herzoghalom magánra fúrt 251 méter mély ártéki kút profilját. Ezzel az ülés véget ért.

Közérdeklő tudományos felolvasások. A Maria-Dorothea-egylet által rendezett felolvasásokat nagy közönség látogatta, s a hallgatók sorában sok előkelőség jelenik meg.

A multkor dr. Pasteiner Gyula egyetemi tanár értekezett a képiárolról. Érdekes fejtette a festészet czéljait, eszközeit és sokféle fajtat. Napjainkban

a festészet mind jobban közeledik a természethez. — Márc. 3-ikán pedig dr. Török Aurél a görög nó-típusokról értekezett, szólván a régi görögök faj-szép-ségéről s felsorolta azokat a kellekéket, melyek a női fejet széppé teszik, említvén azt az akadémikus szabályt is, hogy a fej a test magasságában a nyolczad-részt foglalja el, a mit a szobrászok most is követnek. A női száí akkor, mint az egyik szem hosszúsága. Ismertette a milói Venus-szobrot, mint a női szépség mintáját. Az élénk előadást tetszéssel hallgatták a hölgyek.

Dugonics-társaság című alatt Szegeden irodalmi és tudományos társaság alakult. A szegedi tanárok és hírlapírók csaknem teljes számban megjelentek a Lázár György helyettes polgármester elnöklele alatt tartott alakuló gyűlésen. Zsilinszky főispán levélben azt az óhaját fejezte ki, hogy a társaság terjeszse ki működését az egész alföldre, főleg a tudományos kutatásokat illetőleg. Az alapszabályok szerint a társaság hatvan tagból áll.

MI UJSÁG?

A király e hó 3-ikán reggel 6 óraker visszatért Budapestre, néhány napi bécsi időzés után. Délelőtt ő felsége általános kihallgatást adott, s több mint száz személyt fogadott. A király hosszabb időt tölt ezúttal Budapesten.

Szent László király ünnepe. Ez évben Nagy-Várud város kettős ünnepet áll. Hétszáz esztendője telik el, hogy a város alapítóját, I. László királyt szentté avatták és kétszáz esztendője, hogy Nagy-Várud visszakerült a törökök kezébe. Az ünnepléseket január 26—29-ikén tartják és Schlauch Lőrincz püspök meghívta a «Szent-László társulatot», hogy idei közgyűlést Nagy-Várudon tartsa, az ünneplések ideje alatt. A társulat legutóbbi választmányi ülésén ezt el is határozta.

Az Andrassy-szobor. A mernök és építész-egyesület mozgalmat indított meg a terv ellen, hogy gr. Andrassy-Gyula szobrát az Andrassy ut legvégén, a városligetnél állítsák föl. A mű- és középítész szakosztály ülésén Quittner Zsigmond indítványozta, hogy a szakosztály, mint hivatott testület, az orsz. képzőművészeti társulattal együtt jelentse ki nyilvános memorandum alakjában, hogy ez a hely nem alkalmas szobornak. Többek felszólalása után egyhangul elfogadták az indítványt és az orsz. képzőművészeti társulathoz e tárgyban átiratot intéztek.

A közoktatásügyi miniszter közönete Fraknóihoz. Gr. Csáky Albin közoktatásügyi miniszter közönlő levelet intézett Fraknói püspökhöz abból az alkalomból, hogy Rómában saját vagyonából magyar történelmi intézetet épített. A miniszter ezeket írja:

Sokkal jobban méltányolta egész közvéleményünk méltóságos tudományszerzetének, nemzete iránt érzett nemes hálájának és nagylelkű áldozatkészségének ezen újabb fényes jelét, mintsem hogy megkísérlelni akármik a nagyméltóságod nagy nevéhez méltó szép alapítvány jelentőségét és a magyar történelem jövőjére nézve beláthatlan nagy horderejét, ti fejtgetni, de szükségét érzem én is annak, hogy kifejezést adjak azon nagy hálának, mely mindannyiunkat eltölt méltóságod irányában, a kinek a magyar tudományosság és művészet szívének felkeltésére és a melyek most alapítványa következtében Rómában is egy örök időre szóló erős oszlopot nyertek. Fogadják méltóságod igaz ószinte tisztelem kifejezését, melylyel vagyok gróf Csáky Albin s. k.

A szerb skuptina egy szerb költőnek. Zmaj Jovanovic Jovan, az újvidéki eredeti ismert szerb költő, hazaküldt nemrég Belgrádba költözött s a szerb skuptina négyezer frank évdíjt szavazott meg neki.

Családi ünnep. Február 25-ikén szép családi ünnepet ültek meg Kolozsvárt Szász Domokos püspök házában. Ekkor volt Szász Domokos és Károly püspökök agg anyja, öz. Szász Károlyné asszony születése napjának 86-dik évforduló napja. A tiszteletré méltó matróna névnapját benső szeretettel ülte meg a kiterjedt család; hat gyermeke, huszonegy unokája és hét dédunokája járult hozzá meleg üdvözlőszóval s ezekhez számos tisztelő jó barát csatlakozik.

Franciaia tudós az Erzsébet-kórháznak. Dr. Pean, a hírneves francia sebész, nemrég Budapesten járván, meglátogatta a vörös kereszt-egyesület Erzsébet-kórházát. Ez alkalommal egy taláta, hogy egy általa először alkalmazott operáció műszere nincsenek meg a kórház műszerkészletében egész teljességükben. Most a francia tudós azzal lepte meg dr. Farkas László főorvost, hogy díszes kéti szekrényben megküldötte neki ajándékba a kérdése

operációhoz szükséges összes műszereket, melyek értéke 6-700 frank. Farkas László a francia tudós intenciójának megfelelőleg az Erzsébet-kórháznak ajándékozta a szekrényt.

Telefon Debreczen és Budapest közt. Az állami táviróhuzalok fólhasználásával a hó első napján este kísérletet tettek a telefonnal Debreczen és Budapest közt. A kísérlet jól sikerült. A nagy távolság dacára minden hangot tisztán kivehettek. Réthy Laura, a debreczeni színház primadonnája, bele énekelt a vezetek csövébe és magas szopránjának csengése hamisítatlanul ért a budapesti központba.

A hun-magyar irás nyomai Velenczében. Fischer Károly Antal, ki az ősi hun-magyar irás nyomait kutatja, Velenczében is talált ilyet, még pedig a Márk-templom mellett álló két négyszögletes oszlopon (Pili acritani), melyeket még a XIII. században keletről szállítottak Velenczébe és a Papaduzoli-kert falában levő másik közműlén. Fischer, ki azt vitatja, hogy a nagy-szentmiklósi híres arany-leleten látható megfajthetetlen írásjegyek is régi hun-magyar betűk, a Márk-templom melletti oszlop díszes faragásainak motívumait is magyarosan találja és hivatkozik a magyar stílusról Huszka József tanár által kiadott rajzokra.

Női javító intézet Budapesten. Főuri köreink már régóta foglalkoznak azzal az eszmével, hogy a fővárosban nőjavítóintézetet alapítsanak, melyben különösen a rossz utra tévedt leányok nyerhetnek majd menedéket, ha a jobb utra akarnak térni. Az intézetet apácák fogják vezetni s a leányok előbb erkölcsi oktatásban részesülnek, utóbb pedig az intézetből kikerülve, tisztességes megélhetési módhoz fogják őket juttatni. Az intézetet már ez idén fölépítik a várbán, vagy Ó-Budán. Hasonló czélú intézetek Franciaországban régóta nagy eredménnyel működnek.

Dr. un. Rosconi Viktor fogorvosi műtermét IV. ker., Kristóf-tér 2. szám alá tette át. — Szegényeknek délután 4-5-ig ingyen. 4674

HALÁLOZÁSOK.

THURN-TAXIS EGON HERCEG.

Thurn-Taxis Egon herceg, Torontálmegye szentgyörgyi kerületének volt országgyűlési képviselője, szolgálaton kívüli alezredes, ki Bécsben közelebb meghalt, külföldi fejedelmi családnak a sarja, de nyelvében és érzelmeiben tökéletesen megmagyarosodott. Érdeklődését a magyar közügyek iránt azzal bizonyította be, hogy mint indigena, a magyar főrendiházban óhajtott gyakorolni született törvényhozői jogait és a többi államokban levő felsőházi tagsági jogairól lemondott, s 1887-ben képviselői mandátumot vállalt, a melyet egyhangúlag ajánlottak fel neki. A szegények nagy jövőjüket vesztik Thurn-Taxis Egon hercegen, kinek nevét számos népis-kola alapítása, nagylelkű adományai és alapítványai örökítették meg a jétkönységek terén. Atyai részről nagybátyja volt Thurn-Taxis Albert gnék, ki két év előtt József főherceg egyik lányát, Margit főhercegnőt vette nőül. Regensburgban 1833 nov. 17-én született. Gyorsan lépett elő a katonai pályán, melyre ifjú hajlamai vontozták. Részt vett 1864-ben a schleswig-holsteini háborúban és vitézségeért legfelsőbb elismerésben részesült. Az 1866-diki porosz-trák hádjáratban mint alezredes küzdött. Ugyanez év június 27-én két század élén Cervena-Horá mellett heves harczt vívott az ellenséggel, csapata áttörte a porosz arczelt, de dicsáidási véres tusa után visszaverettek. 1871-ben oltárhoz vezette Lászlár Zsig-

mond tábornok özvegyét, szül. Gyoroki Edelpacher Viktorinát és a torontálmegyei Écskán telepedett meg. Ez időtől mint a megye virilistája kiváló részt vett a közéletben.

Benedek József, a nemzeti színház volt tagja, meghalt 63 éves korában. Sárobgárdon. Egykor a vidék egyik legkedveltebb színésze volt, s mint ilyent szerződtették a nemzeti színházhoz, hol a vigjátékokban találta meg hálás szerepét. 1883-ban azért vált meg a nemzeti színházról, hogy átvegye a kolozsvári nemzeti színház igazgatását, a mi azonban rányerve balul ütött ki és sok anyagi terhet rótt rá, az utóbbi években nyugalmába vonult. Két színésznő közül az egyik, Benedek Lajos, a nemzeti színháznak anynyi reményt felkeltő jeles tagja, alig egy év előtt halt meg, másik fia: Gyula, a szatmári színház tagja. Az elhunyt koporsójára a nemzeti színház tagjai szép koszorút küldtek.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: PAPP JÁNOS, Udvarhelymegye érdemes férja, ki sokat fáradozott a közügyekért, mint fiatal ember 1852-ben a Gálfi-Török-féle összeesküvés miatt fogságba jutott, később tevékeny részt vett a közéletben, de hivatali vállalni nem akart, noha alispánna is meg akarták választani, Székely-Keresztúron. — SCHENK JÁNOS, szelencei plébános, ki a környéken nagy tiszteletnek örvendett. — GYURITS ANTAL, főgimnáziumi tanár, a tudomány és művészet cs. és kir. arany érme birtokosa, munkás életének 73. évében meghalt Szatmáron. — GRÓF HUNYADY LAJOS, gróf Hunyady Imre testvéröccse, Ajációban, hosszas szenvedés után. — JANKÓ ELEMÉR, Jankó Jánosnak, a jeles rajzolóművésznek fia, ki Münchenben a festészeti akadémia nagy tehetségű növendéke volt, s a «Fliegende Blätter» már évek óta között tőle sikerült rajzokat, 19 éves korában, Münchenben. — RAUSZ BÉLA, tolnamegyei volt főszolgabíró, 1848-9-diki honvédfőhadnagy, Szegeárdon, 66-dik évében. — RUDICS MIHÁLY, nyug. cs. és kir. huszárkapitány, és ügyvéd, 68. évében, Zomborban. — DR. LEPÁTSÉK JÁNOS, nyug. járásorvos, 72 éves korában, Maros-Vásárhelyen. A szabadságharc alatt Bem tábornok orvosa volt. — STERBEZ JÁNOS, alezredes, a komáromi tüzérségi szertár parancsnoka, 59 éves, Komáromban. — SPLÉNYI SANDOR báró, törvényszéki aljegyző, életének 29-ik évében. — PRÉTER MIKLÓS, a kalocsai törvényszék derék elnöke, márcz. 3-ikán, 72 éves korában, Kalocsán.

FABINY TEOFILNÉ, szül. Beretvási Emilia, Fabiny Teofil volt igazságügyi miniszter neje, életének 62-ik, boldog házasságának 43-ik évében, Budapesten. — RÁCZ ENDRENÉ, szül. Csányi Julianna, a tardinai ref. lelkész neje, kinek házánál Jókai a szabadságharc után négy hónapot töltött mint bujdosó. — Mészáros ILLESZÉ, szül. Fekete Zsuzsanna, a nagykunsági takarékpénztár vezérigazgatójának neje, Kisújszálláson, 46-ik évében. — SALAMON SÁNDORNÉ, szül. Neuhoffer Anna, kolozsvári városi tanácsnok édes anyja, 85-ik évében. — BACHY SÁNDORNÉ, birtokos neje. — ÖZV. TOROKS SÁNDORNÉ, szül. Vecsey Flóra, Gyöngyösön. — SZALAKOVSKY IMRENÉ, szül. Bendrin Erzsébet, 20 éves, Miskolcon. — TUTSEK JÓZSEFNÉ, szül. Kiss Ceczelia, Tutsek Anna író nő édes anyja, 54 éves.

Külföldön elhunytak: LÓHER FERENCZ, a bajor országos levéltár igazgatója, 74 éves korában, Münchenben. Magyarország egyik ellensége volt, ki a szászok érdekében «A németek megfojtása Magyarországon» című panfletert írt tele alapítványokkal és szenvedélyes rágalmakkal. — DR. ÁRENSTEIN JÓZSEF, német matematikus, ki 1816-ban Pesten született, s mint magyar tudós kezdte pályáját, később azonban német tanár és tudós lett, s Alsó-Ausztriában, Stuppachban halt meg.

Szerkesztői mondanivalók.

Kassa. K. Felszólalása merő félreértésből származik. Lapunk megjegyzése, hogy a Kistaludy társaság legújabb (tehát nem valamennyi) díja nem áll arányban a kitűzött feladatok nagyságával, nem a Mátyas-órára vonatkozik, mert azt magunk is jól tudjuk, hogy irodalmi viszonyaink közt 200 forint egy ódai költemény nagyon jól van honorálva, hanem azokra a fáradságos forrás tanulmányokat igénylő esztetikai és irodalomtörténeti kérdésekre, melyek a Kistaludy-társaság jutalmainak túlnyomó részét teszik, a milyen volt legutóbb is a magyar politikai szónoklat történetére kitűzött pályakérdés. Ily módon multkori felszólalásunk legkevésbé sem sértheti a pályanyertes Mátyas-óra szerzőjének irói önértését; s az egész kérdés fölött napirendre térhetünk, ha levehetnénk annyira fejük tetejére nem volnának állítva a következtetések. Elítéli, éles és keserű hangon, a fővárosi hírlapokat, hogy itelni merészkedtek a jutalmazott óda fölött, a nélkül, hogy olvasták volna. A lapok legkevésbé sem gyakoroltak bírálatot az ismeretlen költemény fölött, hanem egyszerűen közölték a pályázat bírálóinak: Gyulai Pálnak, Endrői Sándornak és Várdai Antalnak véleményét. S hogy ennek a véleménynek helyességében a sajtó nem kételkedett, talán mégis csak több joggal tartott, mint az, hogy némely kassai tekintélyes férfiak, tanárok, mielőtt látták, olvasták volna a kérdéses költeményt, máris siettek gratulálni a kiváló irodalmi sikerhez.

A temetés. Az Aron-fiak bűnét, melyely a Jehova haragját magukra ingerelték, szintén érinteni kellett volna, úgy valószínűleg a temetési szertartás is igazabb, drámaibb lett volna.

Ha megölelnék. Téli éjjel. Az előbbi jóval sikerültebb, de az sem tít meg a mértékét.

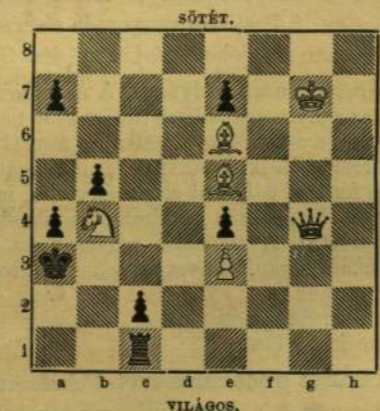
Üdvözlés felszázados tanári ünnepélyre. Jobban van elgondolva, mint megírva. A verselakot is szerencsétlenül választotta, illetőleg szerkesztette, a versszak második felében az első és a többi három sor előttrhythmus csaknem olvashatatlanná teszi a verset.

Édes vágy, édesebb való. Ha az ember valamit jól elgondol, azon melegebben könnyen hiszi, hogy jól is írta meg, mert fölhevült képzelete előtt még mindig az fényes kép lebeg, melynek a papírra vetett csak halvány másolata. Itt is az az eset forog fenn, mert bár a három első sor plasztikus szépségű, az egész vers gyengén van megírva, s a szintelen, lapos kifejezések egymást érik benne; a költemény kiadás előtt erős átdolgozásra szorul.

Ki zúgja. Úres, dagályos nagy szavak; ki kezd már ilyen hangon verset? «Ki zúgja itten szivmaró danáját.» Kormk ilzése a költészetben természetességet, igazságot keres.

SAKKJÁTÉK.

1708. számú feladvány. Gállitay W. A.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1703. sz. feladvány megfejtése.

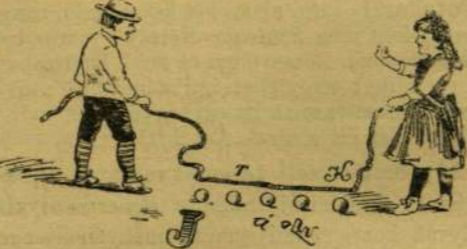
Lehten H.-tól.

Megfejtés.

Világos. Sötét. 1. Fe7-g5 Bg1-e1 (a) 1. b6-c5 (b) 2. Be5-c4 Kd4-e5 2. Ve1-e3 t. sz. 3. f3-f4 mat. 3. F v. f3-f4 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Kecskeméten: Balogh Dienes. — Eperjesen: Somogyi Miklós. — Nagy-Körösi: Kovács L. (az 1702. sz. feladványt is). — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 8-ik számában közölt képtalány megfejtése: Diszkert.

Heti naptár, márczius hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus es protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Rows include dates from 6.V. to 19.S. and Holydays.

Feladó szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Egész selyem mintázott Foulardokat méterenként 85 kr.-től egész 4 ft 65 kr.-ig (mintegy 450 különböző árnyalatban) megrendelt egyes öltönyökre, vagy egész régebben is szállít házhoz szállítva, postabér- és vámmentesen Henneberg G. (cs. kir. udv. szállító) selyemgyára Zürichben Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba czimzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.

REGEDEI

TISZTA ALKALJIKUS SAVANYU-VIZ legjobb asztali és üdítő ital

kipróbált gyógyszer köhögés, torokbetegségek, gyomor- és hólyagbetrtnál. Főraktár: Budapesten, Lipót-körút 21/a.

The Mutual

newyorki életbiztosító társaság (alapított 1843) a világ legnagyobb pénztézete és az életbiztosítás minden nemével foglalkozik. Díjtáblázatokkal és bővebb felvilágosításokkal készségesen szolgál a Vezér-igazgatóság (Magyarország és a szomszéd tartományok számára) Budapest, Bécsi utca 5.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Zöld Könyvtár.

(Csinos, zöld vászonkötésű kötetekben.)

- Boross Mihály válogatott kisebb munkái. 2 fr. Fáy András eredeti meséi és aphorizmái. Negyedik kiadás. 1 fr 60 kr. Györfly Iván. Trófás versek. Humorgyöngyök gyönyörködtető gyűjteménye. 80 kr. Hafeland Kristóf Vilmos dr. Makrobiotika vagy hogyan hosszabbíthatjuk meg életünket. Dr. Klencze átdolgozása nyomán, ford. Kemény Fülöp. 1 fr 60 kr. Jókai Mór válogatott beszédei. Második kiadás. 1 fr 60 kr. Tartalom: I. A Bárdy család. — A jó öreg asszony. — A kalózkirály. — Petky Farkas leányai. — Bacsó Tamás. II. A Hargita. — A kánok utódja. — Történetek egy ócska kastélyban. — Valdivia. Kane a sarkutazás. A második Grinnel-expedíció sarkutazása Dr. Kane E. K. műve után. Bevezetéssel ellátva. 1 fr 60 kr. Kistaludy Károly válogatott munkái két kötetben. A költő arczképével. II-ik kiadás. 1 fr 60 kr. Versek és elbeszélések. — Sainmfűvek. Kistaludy Sándor összes regéi. A költő arczképével. 1 fr 60 kr. Tartalom. I. Előszó. — Ceobáncs. — Tátika. — Somló. — Dobozsi Mihály és hitvese. — A szent-mihályhegyi remete. — A megboszult hitveség. — Gyula szerelme. II. Kemend. — Dobrónté. — Saigleit. — A somló vérsütret. — Esegvár. — Miez bán. — Frangyepán Erzsébet. — Balassa Bálint. — Viola és Pipacs vagy hamis barát. Knigge Adolf br. Erínthosés az embe- rakkal. Fordította Nagy István. 1 fr 80 kr. Kullifay Ede. Magyarország története. A legfröbbi idöktöl korunkig. 1 fr 60 kr. Kullifay Ede. A szabadság hősei és vá- rai. Lapok a magyar történelel. 1 fr 60 kr. Legonvé Ernest. Atya és fia a tizenkilenc- szedik században. Fordította Feleki József. Gyermekek és serülőkor. Ifjúkor. 1 fr 60 kr. Magyar közmondások gyűjteménye. Különös tekintettel az életbölcseiségre és a nevelésre. (Több mint hater ezer közmondás.) Rendszerbe foglalta Almásy János. 1 fr 40. Mathews Vilmos dr. Hogyan boldogulunk? Fordította és jegyzetekkel ellátta Polgár. 1 fr 60 kr. Német beszédek. Írták: Ebers György Heysse Pál, Spielhagen Frigyes, Stifter Adalbert, Storm Tivadar, Zachokke Henrik. 2 fr. Orosz beszédek. Első kötet. Írták Puskin S., Gogol M., Krylov J., Dosztojevskij T., Turgenyev I. 2 fr. — Második kötet. Írták: Gogol Miklós, Kochanovszkyné, gróf Sollohub, gróf Tolstoj L. N. 2 fr. — Harmadik kötet. Írta: Turgenyev Szergej- ev Iván. 2 fr. Postalosi Henrik Lénárd és Gertrúd. Magyarította Zsengery Samu. A szerző élet- rajzával. 2 fr. Könyves Tóth Kálmán. Falusi történe- tek. 1 fr 40 kr. Tartalom: Nemzetes ur ördöge. — Javás asz- szony keresztlányja. — A keresztlány. — A honvéd árnya. — Hitelne asszonyg és kedves férje. — Tökési Bácsi és mostoha fia. — Újmódi Zsófi. — Szegény tehenasz- szony. — Karácsony angyala. — A pénz árnyéka. — Bebeke, a szegény zsidóléány. — Miért nemült el a vörös kakas. — Söprü- nyél a házasságrontó. — Az állítant hónap, vagy hová lett a februárius. — Csak néhány hajszál. — A vasúti ór. — A szőlőlyány, a víz vitte. Tündérmesék. A legkedveltebb hajtémé- nyekből összeállítva. Negyedik kiad. 80 kr. Wieland. Az Abderiták. Ford. Farkas Albert. 1 fr 40 kr.

Nevelőnőket, bonnokat, óvónőket lelkiismeretes- ten ajánl és elhelyez: K. Hentaller Thekla, Budapest, Mária-utca 23. sz.

EREDETI OBERNDORFI RÉPAMAG

továbbá egyéb gazda- sági konyhakerti és virág-magvak. SZÁVOSZT ALPHONS MAG-KERESKEDÉSÉBEN BUDAPEST, V. Arany János-utca 11.

ALAPITTATOTT 1874. ALAPITTATOTT 1874.

MAUTHNER ÖDÖN MAGKERESKEDÉSÉBEN BUDAPESTEN. ANDRÁSSY-ÚT 23. FÖÜZLET. KORONAHERCEG-U. 18. FIOÜZLET. LEGKITÜNÖBB MAGVAK SZEREZHETÖK BE. ÁRJEGYZÉK. KIVÁNATRA INGYEN ÉS BÉRMENYVE KÜLDETİK.

Az arcz szépségét legbiztosabban megszerzi és fentartja Leichner zsirpora Leichner hermelin-pora E híres arczporok a legmagasabb női körökben s a legelső művésznök által előszeretettel alkalmaztatnak; a bőrt éles vagy poros levegő ellen megvédik, s fiatalos, viruló kinézetet adnak neki. Csak zárt szelenczékben a gyárban: Berlin, Schützenstrasse 31 és minden állatszerekkereskedésben. Ovakkodjunk az utánzatoktól. LEICHNER L., illatsz.-vegyész, s kir. udvari színházak szállítója.

Advertisement for Kloss György's photographic album. Includes text: 'Kloss György Fényképészeti műintézet', 'BUDAPEST', 'M. havani utca 18. sz.', 'Elvált mindennemű fényképi felvételeket, tökéletesítéseket gépek, col, ipar-mű-és tantervek, s. q. t.', 'PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINOKGRAPHIA, FÉNYNYOMAT, AUTOGRAFIA, FÉNYMÁSOLAT.', 'ORSZÁGOS KIÁLLITÁS', 'KÖZREMÜKÖDŐ ÉREM JELES TÁJÉKFEJLÉTELÉNY', 'BUDAPEST 1895.'

Advertisement for KÜMNE E. Alakult 1856. 'gazdasági gépgyára Mosonyban'. 'Főraktár: Budapesten, Váci-körút 21.' 'Ajánlja a t. gazdaközönségnek az általán kedvelt népszerű és több mint 12,000 példányban elterjedt kitűnő „HUNGARIA-DRILL” SORVETŐGÉPEIT.' 'Új! „Balance-Hungaria-Drill.” (Waltrosch szabadalma.) E gépek szerelvéi legújabb vidékre könnyű és olcsó reparatőrgépek. Laacke-féle rét és szántóboronák. Egy- és kétfalu ekek. Új! „TRIUMPH” kitűnő szelelő magtár-rosta. Rosták, konkolyozók, kapálók, 10110 gépek és minden más gazdasági eszközök készletben. 4645. Árjegyzékek bérmentve.

